

Regler for biodynamisk Demetergodkendt dyrkning

Maj 2018

Godkendt af
Demeterforbundet
i Danmark

Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

DE DANSKE DEMETERREGLER

up

FORORD

De danske Demeter-regler er analoge med de internationale Demeter-regler, der udformes af Demeter International (DI), hvor også Foreningen for Biodynamisk Jordbrug er medlem. Der er dog få forskelle mellem de danske og internationale regler, og de vigtigste er:

- a. beregningen af dyreenheder, gødningsmængder, N-mængder og N-indhold er lidt anderledes i de internationale regler end hvad der er praksis i Danmark. For ikke at skabe forvirring er dansk praksis bibeholdt og tallene er justeret, så de mængdemæssigt korresponderer med dem i de internationale regler.
- b. Få planteplejemedler, der godkendes af DI, er enten ikke godkendt af eller har ikke været sendt gennem godkendelsesproceduren i Miljøstyrelsen i Danmark. Disse er derfor ikke på den danske liste.
- c. Måden man bliver Demeter-avler på er forskellig fra land til land. Vi har bibeholdt dansk praksis, som beskrevet i Kap. 7.

Endelig skal det understreges, at Landbrugsstyrelsen kræver, at alle danske biodynamiske avlere, hvad enten de er Demetergodkendt eller ej, skal overholde de statskontrollerede økologiregler.

Ved tolkningsproblemer af reglerne er man altid velkommen til at kontakte Demeterforbundet, Birkum Bygade 20, 5220 Odense SØ. Tlf. 65 97 30 50, E-mail: biodynamisk@mail.tele.dk

Ændringer i reglerne i forhold til 2017 er mærket med **gul baggrundfarve** i denne udgave.

Maj, 2018.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. GRUNDLÆGGENDE PRINCIPPER	5
2. BEDRIFTSORGANISME - BEDRIFTSINDIVIDUALITET	6
3. AGERLAND OG PLANTEPRODUKTION	7
3.1. FRØ OG UDPLANTNINGSMATERIALE	7
3.2. GØDNING	8
3.2.1. Gødningsmængden	8
3.2.2. Importeret gødning og jord	9
3.3. PLANTEPLEJE OG -BESKYTTELSE	10
3.3.1. Lagerbeskyttelse	10
3.4. HANDELSGARTNERIER OG GRØNTSAGSPRODUKTION	10
3.4.1. Frø, udplantningsmateriale og frøplanter	11
3.4.2. Husdyrgødning, jorde og pottejordsblandinger	11
3.4.3. Plantepleje og -beskyttelse	12
3.4.4. Ukrudtsregulering	12
3.4.5. Produktion under glas og plastik	12
3.4.6. Råprodukternes kvalitet	13
3.4.7. Undtagelser for handelsgartnerier med grøntsager og pryddplanter	13
3.5. FRUGTAVL OG FLERÅRIGE AFGRØDER	13
3.5.1. Plantematerialer	14
3.5.2. Gødning og jordhusholdning	14
3.5.3. Plantepleje og -beskyttelse	14
3.5.4. Støttepinde	14
3.6. SVAMPEDYRKNING	14
3.6.1. Sporenes/kulturens/myceliets oprindelse	14
3.6.2. Voksemediets oprindelse	14
3.6.3. Biodynamiske forhold	14
3.6.4. Belysning	15
3.6.5. Afgødens sundhed	15
3.6.6. Rensning og desinfektion af voksehusene	15
3.6.7. Recirkulation af brugt svampekompst	15
3.7. SPIRER OG SKUD	15
3.8. NYE AFGRØDER OG PRODUKTIONSTEKNIKKER	15
3.9. RYDNING AF UBERØRT REGNSKOV	15
3.10. BIODIVERSITET	16
4. BIODYNAMISKE PRÆPARATER	17
5. DYREHOLD	18
5.1. KRAV TIL DYREHOLD	18
5.2. BESÆTNINGSSTØRRELSE	18
5.3. SAMARBEJDE MELLEM GÅRDE	19
5.4. HUSDYRENE RØGT OG PLEJE	19
5.4.1. Kvægavl	20
5.4.2. Pasning af får, geder og heste	21
5.4.3. Pasning af svin	21
5.4.4. Pasning af fjerkræ	21
5.5. FODRING	23
5.5.1. Indkøbt foder og foder fra marker under omlægning	23
5.5.2. Fodring af malkekvæg, får, geder og heste	24
5.5.3. Fodring af kødkvæg	24
5.5.4. Fodring af opdræt, fedekalve, føl, lam og kid	24
5.5.5. Udflytning af dyr på udyrkede arealer	25
5.5.6. Dyr i pleje	25
5.5.7. Fælles græsarealer	25

5.5.8 Fodring af svin	25
5.5.9 Fodring af fjerkræ	26
5.6 OPDRÆT OG IDENTIFIKATION	26
5.6.1 Opdræt	26
5.6.2 Identifikation og registrering af besætninger.....	26
5.7 DYRS AFSTAMNING, INDKØB OG MARKEDSFØRING	27
5.7.1 Mælk, mælkekvæg og kalve	27
5.7.2 Fedekvæg.....	28
5.7.3 Får og geder	28
5.7.4 Svin	29
5.7.5 Fjerkræ	29
5.7.6 Produkter fra bier	30
5.8 MEDICINSK BEHANDLING AF DYR	30
5.9 TRANSPORT OG SLAGTNING AF DYR	32
5.10 RENGØRING OG DESINFEKTION	32
6. UDELUKKELSE AF GENETISK MODIFICEREDE ORGANISMER	32
7. OMLÆGNING - GODKENDELSE - KONTRAKT	32
7.1 OMLÆGNING OG DRIFTSLEDEREN	32
7.2 OMLÆGNING AF BEDRIFTEN	32
7.3 DEMETERGODKENDELSE OG ANVENDELSE AF VAREMÆRKET	33
7.3.1 Godkendelse under omlægningen	33
7.3.2 Salg af Demeter-produkter	34
7.3.3 Principper for social ansvarlighed	34
APPENDIKS 1 - UDREGNING AF DYREENHEDER, GØDNINGSMÆNGDER, KV ÆLSTOFMÆNGDER ETC.	34
APPENDIKS 2 - TILLADTE FODERINDKØB	35
APPENDIKS 3 - TILLADTE FODERTILSKUD OG TILSÆTNINGSSTOFFER	36
APPENDIKS 4 - TILLADTE GØDNINGSMIDLER	36
APPENDIKS 5 - TILLADTE MATERIALER TIL PLANTEPLEJE OG - BESKYTTELSE	37
APPENDIKS 6 - ET EKSEMPEL PÅ FORLØBET I OMLÆGNINGSPERIODEN	39
APPENDIKS 7 - GODKENDELSE AF DISPENSATIONER	39
APPENDIKS 8 - MINIMUMSALDER FOR SLAGTNING AF FJERKRÆ	40
APPENDIKS 9 - GODKENDTE PRODUKTER TIL RENGØRING OG DESINFEKTION I STALDE OG INSTALLATIONER (UDSTYR OG REDSKABER)	41
EFTERSKRIFT	41

1. Grundlæggende principper

I livsprocesser arbejder mange forskellige kræfter sammen, kræfter der ikke udelukkende stammer fra materielle forbindelser. Alle jordbrugsforhold afgøres af at der aktiveres processer, som forbedrer (højner) og beliver disse naturlige sammenhænge.

Den biodynamiske metode har hovedsagelig med dannelsen af de levende forbindelser at gøre og kan ikke defineres på samme måde som en produktionsmetode for døde artikler. Arbejde, der er udført med et menneskes hånd for at pleje jordens frugtbarhed, planterne, frøene og plantemateriale og dyrene i harmoni med de lokale betingelser, kan udvikle gården eller gartneriet til en levende organisme. Den enorme diversitet, der findes i naturen, betyder, at den jordbrugspraksis, der er bedst ét sted, kan være helt uhensigtsmæssig et andet.

Landmandens interesser og evner må tages i betragtning i forhold til hvilke organisationsmuligheder for gården, der kan imødekomme disse normer. Korrekt tilrettelæggelse af de forholdsregler, der påvirker de levende processer, spiller en vigtig rolle. Til dette hører især den ansvarsfulde og regelmæssige brug af de biodynamiske præparater og betydningen af de kosmiske rytmer for planteproduktion og husdyrhold.

Reglerne for Demeter-godkendt jordbrugsproduktion udtrykker en indre aftale, der omfatter det ydre aktive biodynamiske jordbrug. De danske regler er opbygget på grundlag af de internationale Demeter-regler. Produkter, der bærer Demeter-mærke, skal være produceret efter Demeter-reglerne.

Biodynamisk arbejde kræver en stærkt forbundethed med de grundlæggende principper i den biodynamiske metode, dens principper og mål. Hertil er det nødvendigt at leve sig ind i de naturlige processer gennem observation, tænkning og forståelse. En stadig dybere forståelse af naturens sammenhænge kan opnås gennem vedholdende stræben. Hertil anbefales at søge støtte i litteratur, forskningsundersøgelser, studiekredse, kurser samt gennem biodynamisk rådgivning.

Den særlige indsigt, som er basis for den biodynamiske metode ud over de praktiske og videnskabelige erfaringer, kommer fra Rudolf Steiners foredragsrække kaldet "Landbrugskursus"¹ fra 1924 og den spirituelle, antroposofiske sammenhæng, som dette kursus indgår i.

Målet er altid at praktisere jordbrug på en sådan måde, at strukturen på gården som en integreret helhed, resulterer i sundhedsskabende produktion, og at de ingredienser, der indgår i produktionen, kommer fra gården selv. Hvis derimod nogen ønsker at bruge reglerne til at søge støtte i formaliteter eller til at lede efter "smuthuller" med økonomiske fordele, er det bedre at finde en anden måde at dyrke landbrug på.

Det er vigtigt, at avleren udvikler en ansvarsfølelse overfor reglerne ud fra sin egen viden. Hver enkelt kan takke den biodynamiske bevægelse som helhed for en del af sin egen eksistens og succes. Og enhver lokal handling, også uset, bidrager til det større fællesskab. Derfor må enhver til stadighed handle på en sådan måde, at forbrugers tillid til den biodynamiske metode bliver bekræftet og retfærdiggjort.

Jordbrug kommer til udtryk i det aktive, udviklende møde mellem menneske og naturen. Landskabets form er bestemt af behovet hos de mennesker der bor i en bestemt kultur. De afgrøder, som dette landbrug producerer, må tale til menneskevæsenet for at kunne ernære fuldstændigt. Kvægavl og den gødning, der derved produceres, har været og er

¹ "Bidrag til en fornyelse af landbruget på åndsvidenskabeligt grundlag". af Rudolf Steiner. Foreningen for Biodynamisk Jordbrug forhandler bogen med foredrag, spørgsmål og svar.

stadig det bedste grundlag for agerbrug. Dyrehold kræver en foderproduktion, og kvæg har især behov for grovfoder, hvilket spiller en stor rolle i forhold til udarbejdelse af et sædskifte, som kan virke opbyggende på jordens frugtbarhed.

Vedrørende mærkning:

For at kunne mærke sine varer som Demeter-produkter, skal der være underskrevet en certificerings-kontrakt mellem Demeterforbundet og hhv. avleren, forædlere, grossisten eller butiksindehaveren. Demeter-mærkerne er internationalt anerkendt.

Vedrørende reglernes opbygning:

De fremhævede tekster i rammer er koncentratet af den øvrige tekst.

2. Landbrugsorganisme – Landbrugsindividualitet

"... et landbrug er egentlig i dette ords bedste forstand i overensstemmelse med sit eget væsen, når det kan opfattes som en selvstændig individualitet, - en virkelig i sig selv afsluttet individualitet. Egentlig burde ethvert landbrug nærme sig den tilstand at være en i sig selv afsluttet individualitet."

Rudolf Steiner ("Bidrag til en fornyelse af landbruget på åndsvidenskabeligt grundlag", 2. foredrag.)

Alt liv er dannet i overensstemmelse med organiske principper. Separate organer forener sig til en levende helhed. Denne organisme er mere end summen af de enkelte dele. Organismer er omgivet af en hud, som muliggør udviklingen af et indre liv og eksisterer i relation til det ydre jordiske og kosmiske miljø. Hvis dette indre liv er styret af en selvbestemt udvikling, formes en individualitet.

Hvis en jordbrugsbedrift er organiseret efter disse principper og ud fra egne resurser danner et system mellem jordens liv, planternes udvikling og det rette husdyrhold, kan der virkelig tales om en bedriftsorganisme. Sådanne bedrifter producerer sunde fødevarer på grund af den opnåede jordfrugtbarhed, planternes livskræfter og de enkelte dyreholds pleje i overensstemmelse med deres arts natur. Ligeledes frembringer disse bedrifter gennem deres bevågenhed på miljøet et landskab som kan regenerere og udvikle sig.

Enhver lokalitet har sin egenart. Enhver handling i forhold til jordbearbejdning, sædskifte og gødskning påvirker jordens flora og fauna. Typen af dyrehold, måden de opstaldes på og håndteringen af deres gødning har indflydelse på jordens frugtbarhed. Menneskets beslutninger og samarbejde med andre giver bedriften en særlig karakter. Og mennesket kan desuden udvikle en større harmoni og orden i bedriftsorganismens struktur gennem et personligt og socialt/fælles spirituelt og videnskabeligt arbejde.

3. AGERLAND OG PLANTEPRODUKTION

Da planter er livsformer, som er særligt afhængige af påvirkninger fra omgivelserne, har planter behov for et velegnet voksested, såvel som tilstrækkeligt lys og varme. Forudsætningen for en god udvikling af blade, blomster og frugt/frø er en levende jord, som muliggør en god rodudvikling. Bestemmelsen af voksestedet er mere vigtig for plantens sundhed end de enkelte forholdsregler i plantehusholdningen. Ligeså vigtigt er valget af velegnede sorter og arter. Ensidigheden i dyrkningen af diverse kulturplanter kan afbalanceres med et, for det pågældende område, passende sædskifte. Udviklingen af bæredygtig jordfrugtbarhed nødvendiggør, at andelen af bælgeplanter (om muligt ikke kun enårige) er fyldestgørende og at en høj andel af bladafgrøder indgår i sædskiftet.

”At gøde betyder at belive jorden”. Dette udsagn fra Rudolf Steiner leder os hen imod en metode til opbygning af frugtbarhed, som har sin oprindelse i forbindelsen mellem planter og dyrs livssfærer. Det vigtigste i ethvert gødningssystem er en passende anvendelse af de biodynamiske præparater. At belive betyder i en biodynamisk forståelse at styrke de levende, formende kræfter i jordbruget. Det er således ikke alene at optimere de fysiske og biologiske vilkår for jordens organismer.

En væsentlig målsætning med jordbearbejdningen er, at de biologiske processer i jorden forstærkes. Energibesparende metoder bør prioriteres.

3.1 Frø og udplantningsmateriale

Frøets indre kvalitet og ydre egenskaber påvirker dels afgrødens modstandsdygtighed i vækstperioden, dels det potentielle udbytte (set i forhold til voksestedet) og ernæringsværdien. For at opnå det biodynamiske landbrugs målsætninger for kvalitet, kræves særlig omhyggelighed og opmærksomhed på detaljer.

Frøfaste (Open Pollinating) sorter, forædlet på biodynamiske jordbrug, skal foretrækkes.

Frø fra genetisk manipulerede sorter må ikke sås eller opformeres på Demeter-egendomme.

Frø, formering og plante materiale produceret ved nye planteforædlingsteknikker (NPBTs) er ikke tilladt på Demeter-virksomheder. Dette sammenfatter alle NPBTs, som under IFOAM EU betragtes som teknikker med genmanipulation til GMO'er efter den eksisterende retsmæssige definition i EU. I juni 2017 er de:

- Oligonucleotide directed mutagenesis (ODM)
- Zinc finger nuclease technology types I to III (ZFN-I, ZFN-II, ZFN-III)
- CRISPR/Cas
- Meganucleases
- Cisgenesis
- Grafting on a transgene rootstock
- Agro-infiltration
- RNA-dependent DNA methylation (RdDM)
- Reverse Breeding
- Synthetic Genomics

3.1.1 Frø og læggekartofler

Frø og læggekartofler skal fortrinsvis stamme fra biodynamisk jordbrug eller evt. fra økologisk jordbrug, hvis biodynamiske frø ikke er tilgængelige.

Biodynamiske eller økologiske frø og læggekartofler må ikke være behandlet med kemiske midler overhovedet heller ikke under opbevaring. Bestråling med ioniserende stråler er ikke tilladt. Hvis frø eller læggekartofler i biodynamisk eller økologisk kvalitet ikke er tilgængelige, kan ubehandlet konventionelt materiale anvendes efter tilladelse fra Landbrugsstyrelsen. (Se appendiks 7)

Hybrider af korn, med undtagelse af majs, må ikke anvendes. Det er heller ikke tilladt at anvende frø og plantemateriale, som er produceret vha. protoplasma eller cytoplasma fusions teknikker (cms).

Frø fra genmanipulerede sorter må ikke sås eller opformeres på Demeter-ejendomme.

3.1.2 Udplantningsmateriale

Udplantningsmateriale skal fortrinsvis være af biodynamisk oprindelse, men hvis dette ikke er tilgængeligt økologisk.

3.1.2.1 Udplantningsmateriale til grønsager

Hvis biodynamisk eller økologisk udplantningsmateriale ikke er tilgængeligt, kan der gives dispensation til at bruge konventionelt udplantningsmateriale (fremstillet uden genmanipulation) Denne dispensation kan ikke gives for udplantningsmateriale med en kort vækstperiode som salat og lignende. Se appendiks 7.

3.1.2.2 Udplantningsmateriale til træer og flerårige afgrøder

Hvis det kan dokumenteres, at udplantningsmateriale til træer og flerårige afgrøder ikke er tilgængelige i biodynamisk eller økologisk kvalitet, kan ubehandlet konventionelt udplantningsmateriale importeres.

Import af 1-2 træer pr. år pr. gård er undtaget fra denne regel.

Frø og udplantningsmateriale skal være af biodynamisk oprindelse, hvis det er tilgængeligt

Hvis økologiske frø og udplantningsmateriale heller ikke er tilgængeligt, kan ubehandlet materiale af konventionel oprindelse anvendes, men først efter godkendelse af Landbrugsstyrelsen.

Behandling efter høst med kemiske syntetiske pesticider (f.eks. desinfektionsmidler) er ikke tilladt.

Det er forbudt at anvende genmanipulerede frø og udplantningsmaterialer, samt cellefusions/CMS-frø og -plantemateriale

3.2 GØDNING

Den biodynamiske metodes primære målsætning er at belive jorden og at opretholde og udvikle jordens frugtbarhed. Udover jordbearbejdningen og sædskiftet, har den omhyggelige anvendelse af præpareret gødning fra husdyrene, og især fra køer, her den største betydning.

3.2.1 Gødningsmængden

Den maksimale mængde kvælstof som må tilføres, i gennemsnit gennem sædskiftet, må ikke overstige den mængde, som ville kunne produceres af de dyr som gården ville kunne forsørge med sin egen foderproduktion (maksimum er 112 kg N/ha).

For flerårige afgrøder i tropiske eller subtropiske klimaområder er det tilladt at importere op til max. 170 kg N/ha, hvis mængden af bortført kvælstof er højere end 90 kg N/ha. Underskuddet må verificeres med en kvælstofbalance, som skal godkendes af den respektive Demeter-organisation.

Handelsgartnerier må importere maksimum 170 kg N/ha, hvis mængden af bortført kvælstof er højere end 112 kg N/ha. Der skal redegøres for manglen gennem et kvælstofregnskab, godkendt af Demeterforbundet.

Kvælstof på et højere niveau er tilladt i drivhuse, hvis det ved kontrolbesøget kan dokumenteres, at det totale input af kg N er lig det bortførte kg N med en margin på 5%.

Hvis den organiske gødning som gården selv producerer, sammen med andre metoder i afgrødehusholdningen, ikke dækker jordens behov, så kan indkøbt organisk gødning anvendes. Men, fremtvungen vækst bør undgås.

Mængden af kvælstof stammende fra indkøbt organisk gødning må på et pågældende areal ikke overstige den mængde, som kan tilføres med gårdens egen kompost, staldgødning og/eller grøngødning, og under alle omstændigheder skal mængden være mindre end 40 kg N/ha (Undtagelse kan gøres ved flerårige planter).

Indkøbt konventionel ajle og gylle er ikke tilladt **og konventionel fast husdyrgødning udfases frem til 1. januar 2021.**

En liste over tilladte gødningsformer findes i appendiks 4.

Al gødning skal varetages opmærksomt og omhyggeligt. Opbevaringspladsen skal være passende, og en velegnet metode til udbringning er påkrævet. Næringsstofftab i løbet af opbevaringstiden ved fordampning og udvaskning skal minimeres.

Den totale mængde kvælstof må ikke overstige 112 kg N/ha som gennemsnit af harmoniarealet

Handelsgartnerier må anvende op til 170 kg N/ha.

Anvendelse af indkøbt organisk gødning bør begrænses

Kvælstof stammende fra indkøbt organisk gødning må ikke overstige 40 kg N/ha målt som brutto N-indhold.

Indkøbt ajle og gylle må ikke være af konventionel oprindelse

Efter 1. januar 2021 må fast husdyrgødning ikke være af konventionel oprindelse.

Gødningen skal opbevares, præpareres og udbringes omhyggeligt

3.2.2 Importeret gødning og jord

Stenmel (inklusive det som indeholder fosfor) og jorde kan anvendes. Syntetiske kvælstofkilder, Chile salpeter, vandopløselige fosfatgødninger, såvel som rene kaliumsalte og kaliumsalte med et klorindhold på over 3%, er totalt forbudt.

Latrin, kommunalt produceret kompost og spildevandsslam er ikke tilladt.

En liste over tilladte gødningsformer findes i appendiks 4.

Importeret husdyrgødning må ikke komme fra intensivt drevne husdyrbedrifter, eller bedrifter uden strøelse. Med intensive husdyrbedrifter menes her alle husdyr, som ikke har regelmæssig, pålidelig og effektiv udendørsadgang (f.eks. hønsehold i stalde) og som er udsat for uetisk behandling (f.eks. næbklipping hos høns, fjernelse af tænder hos smågrise).

Der må tages tilstrækkelige tiltag, der kan forebygge smitte af godkendte arealer med veterinære lægemidler, fodertilsætninger såsom antibiotika, forurening i naturlige foderstoffer såsom kviksølv i fiskemel og andre rester som herbicider i strøelse.

Der må ikke indføres gødning fra dyr, der har været fodret med genmodificeret foder.

Hvis det ikke kan dokumenteres, at gødningen er GMO-fri eller GMO-fri gødning ikke er mulig at skaffe, kan Demeterforbundet give en dispensation (se appendiks 7, 1A)

Kriterier for udstedelse af en dispensation skal indeholde:

- 1. Gødningen skal komposteres i mindst 1 år eller der skal bruges en intensiv, hurtig komposteringsmetode.*
- 2. Komposten skal kunne identificeres og holdes i en separat bunke.*

Efter 1. januar 2021 er det ikke tilladt at importere konventionel husdyrgødning – der kan i særlige tilfælde søges om tidsbegrænset dispensation ved Demeterforbundet.

De gødningsformer, som er beskrevet i appendiks 4, afsnit 3.1, skal godkendes af Landbrugsstyrelsen eller Demeterforbundet inden de indkøbes (se appendiks 4).

Oprindelsen, mængden og anvendelsen (hvilket område, hvilken afgrøde) af al indkøbt gødning skal dokumenteres ordentligt og så vidt muligt præpareres på oprindelsesstedet (ingen former for konventionel gylle er tilladt)

Jordens pH skal opretholdes og reguleres i overensstemmelse med jordens og afgrødernes behov. Om nødvendigt kan kalk anvendes.

Syntetiske kvælstofkilder, Chile salpeter, vandopløselige fosfatgødninger, såvel som rene kaliumsalte og kaliumsalte med et klorindhold på over 3%, er strengt forbudt.

Husdyrgødning fra intensivt drevne husdyrbedrifter er ikke tilladt. **Al konventionel**

husdyrgødning udfases til 1. januar 2021

Oprindelsen og anvendelsen af indkøbt gødning og jord skal dokumenteres

pH-værdien skal opretholdes på optimalt niveau

3.3 PLANTEPLEJE- OG BESKYTTELSE

Et af målene med den mangesidige biodynamiske metode (i hvilken også landskabsplanlægning og -udvikling indgår) er at opnå en stor modstandsdygtighed mod svampe, bakterie- og insektangreb i afgrøderne.

Hvis denne naturlige metode ikke er tilstrækkelig, kan de teknikker og materialer, der er anført på listen i appendiks 5, anvendes.

Syntetiske kemikalier til kontrol af insekter, svampeangreb (inklusive forebyggende anvendelse), virus eller andre sygdomme, ukrudt, eller til regulering af afgrødens vækst, er forbudt.

Enhver anvendelse af midler, som ikke er tilladte, medfører at gården helt mister sit Demeter-certifikat, eller i det mindste til de afgrøder og områder, der er blevet behandlet.

Nye midler og metoder kan kun afprøves, hvis de er godkendte af Demeterforbundet og Landbrugsstyrelsen (se appendiks 5).

Afgrødernes naturlige modstandsdygtighed skal styrkes

Enhver anvendelse af midler, som ikke er tilladte, medfører at gården helt mister sin Demeter-godkendelse, eller i det mindste til de afgrøder og områder, der er blevet behandlet

3.3.1 Lagerbeskyttelse

Demeter-produkter skal lagres i Demeterreglernes ånd, på en sådan måde at ethvert kvalitetstab undgås (f.eks. gennem valg af opbevaringsbeholdere, måden hvorpå produkterne beskyttes mod skadedyr osv.) Enhver produktforurening skal undgås.

Hvis der opstår væsentlige problemer på lageret med skadedyr, skal Demeterforbundet kontaktes.

Væsentlige skadedyrsproblemer skal anmeldes

3.4 HANDELSGARTNERIER, GRØNSAGSPRODUKTION, HUMLE OG ANDRE FLERÅRIGE AFGRØDER

Produkter fra handelsgartnerier, grønsagsproduktion, humleproduktion og andre flerårige afgrøder er i ligeså høj grad organer i gårdens virksomhed som landbrugsproduktionen. Alligevel kræves for gårde med en større andel af sådanne produkter en særlig oversigtsplan for virksomheden.

På intensive handelsgartnerier, hvor forskellige afgrøder hyppigt efterfølger hinanden på det samme stykke jord, skal der tages ekstra hensyn til jordbundshusholdningen. Det anbefales at anvende et gødningsprogram der er baseret på virksomhedens egne husdyr. Hvis det ikke er muligt at holde dyr på gården, anbefales det at indgå i et samarbejde, hvor der udveksles foder og gødning, med en anden biodynamisk gård som har husdyr. Præpareringen af gødningen med de biodynamiske kompostpræparater skal tilegnes særlig megen opmærksomhed.

På gartnerier over 5 ha skal der være dyr på ejendommen svarende til mindst 0,2 DE/ha, enten egne dyr eller i et samarbejde med en anden biodynamisk avler.

Det anbefales endvidere, at udvide sædskiftet med repræsentanter fra nogle af de plantefamilier der normalt ikke dyrkes (f.eks. honningurt eller boghvede) som mellemafgrøder. Bælgplanter og

andre planter, som er nyttige, enten for jordens udvikling eller for nytte dyr, bør altid indgå i sædskiftet.

Udover de metoder der er beskrevet i ovenstående, skal handlegartnerier, intensiv grønsagsproduktion, frugtavl og anden avl af flerårige afgrøder, opfylde følgende krav:

Biodynamiske jorde vil, fordi de er meget aktive, have en høj omsætningshastighed, når de bearbejdes intensivt, hvorfor forholdsregler, der opbygger humusindholdet, bør få særlig megen opmærksomhed.

Husdyrgødning fra konventionelle husdyrbrug (ikke gylle og ajle) **må kun tages i brug**, hvis det ikke kan fås fra økologiske bedrifter, og **efter aftale med Demeterforbundet**. **Efter 1. jan. 2021 er konventionel husdyrgødning ikke tilladt, - der kan i særlige tilfælde søges tidsbegrænset dispensation fra Demeterforbundet.**

Jorden må ikke være uden vegetation gennem hele året. Jorddækning er tilladt (se 3.4.4).

Humusindholdet er særligt vigtigt

Handlegartnerier og husdyrbrug bør samarbejde som en enhed

3.4.1 Frø, udplantningsplanter og -materiale

Reglerne i afsnit 3.1 anvendes

3.4.2 Husdyrgødning, jorde og pottejordsblandinger

Velomsat, præpareret husdyrgødning, fra drøvtyggere som indgår i gårdens husdyrflok, danner grundlaget for al gødning. Hvis gødning indføres, bør der tages særlig hensyn til at den er fri for diverse rester, og at dyrene ikke kommer fra intensive husdyrbrug.

Jorde og pottejordsblandinger skal så vidt muligt fremstilles af gårdens egne materialer. Mindst 25 volumenprocent af disse materialer skal udgøres af præpareret kompost fra plantematerialer og/eller dyregødning.

Plantematerialer til kompost, og færdig kompost fremstillet af bark, blade, ved osv. fra kommunale områder, kan anvendes hvis en test for rester viser at materialerne er tilstrækkeligt rene. Anvendelse af kommercielle pottejordsblandinger kræver godkendelse af Demeterforbundet og Landbrugsstyrelsen.

Gødning, sædskifte og dyrkningsteknik bør anvendes på en sådan måde, at kvælstofudvaskningen til grundvandet og/eller ophobning af nitrat i grøntsagerne minimeres.

Tørv er kun tilladt i forplantningsbede og i pottejordsblandinger.

Andelen af tørv skal være så lav som mulig og må ikke overstige 75 %.

Anvendelse af syntetiske jordforbedringsmidler er ikke tilladt. Al gødning skal opfylde Demeterreglerne (se appendiks 4)

Dyrkningsteknikker uden jord (hydroponik, tyndt jordlag osv.), afgrøder dyrket i inaktive substrater (f.eks. slagge) og i beholdere, er ikke tilladt. Dyrkning i tynde jordlag (undtagen karse og spirer, som sælges med jordlaget) er ikke tilladt.

Chikorierødder (julesalat) skal fremdrives i jorden. Hvis vandteknik anvendes, må vandet ikke indeholde de tilsætningsstoffer, der er forbudt i Demeterreglerne. Hvis chikorierødderne drives i vand, skal julesalaten markedsføres med en deklaration, som angiver dette.

Det er tilladt at dampsterilisere pottejordsblandinger og vækstssubstrater. Umiddelbart efter steriliseringen skal de biodynamiske kompostpræparater, flydende kompostudtræk, humuspræparat eller kokassepræparatet tilsættes for at stimulere den mikrobielle rekolonisering af jorden.

Husdyrgødning må kun indføres fra ikke-intensive husdyrbedrifter

Mindst 25 volumenprocent af jord- og pottejordsblandinger skal udgøres af præpareret kompost

En analyse for diverse rester er påkrævet for kompost fra kommunale områder

Kvælstofudvaskning, og nitratophobning i grøntsager skal minimeres

Andelen af tørv i forplantningsbede og i pottejordsblandinger må ikke overstige 75%

Dyrkningsteknikker uden jord eller med et tyndt jordlag er ikke tilladte

Julesalat drevet i vand skal deklareres

Efter dampsterilisering skal der træffes forholdsregler der sikrer den mikrobielle rekolonisering

3.4.3 Plantepleje- og beskyttelse

Reglerne i afsnit 3.3 anvendes. Produktion under dug eller fleece, især plastik, bør minimeres. Perforerede materialer, der kan genbruges, bør foretrækkes.

3.4.4 Ukrudtsregulering

Sædskifte, jordbearbejdning og afgrødehusholdning er centrale i ukrudtsreguleringen. Mekaniske forholdsregler foretrækkes frem for termiske teknikker. Dampning af jord på marken, f.eks. rækkedampning, er ikke tilladt.

Anvendelse af industrielle jorddækningsmaterialer, såsom papir eller ukrudtshæmmende måtter, skal begrænses til jorde med særligt højt ukrudtstryk, dels pga. de langsigtede økologiske konsekvenser af ukrudtshæmningen, dels pga. vanskelighederne med at udbringe af de biodynamiske markpræparater.

Anvendelse af industrielle jorddækningsmaterialer kræver godkendelse af Demeterforbundet og Landbrugsstyrelsen.

Anvendelse af industrielle jorddækningsmaterialer er tilladt, men i begrænset omfang

3.4.5 Produktion under glas og plastik

Energiforbruget til at opvarme afgrøder under glas eller plastik skal holdes så lavt som muligt, Energibesparende teknikker, såsom specielle varmesystemer (f.eks. opvarmning i selve vegetationen eller på jorden) bør anvendes i bedriften, overalt hvor det er muligt.

Dampsterilisering/varmebehandling af jorden i drivhuse er ikke tilladt.

Kun i nødsituationer kan der gives en dispensation af Demeterforbundet. (se appendiks 7, 1B)

Umiddelbart efter steriliseringen skal de biodynamiske kompostpræparater, flydende kompostudtræk, humuspræparat eller kokassepræparat tilsættes for at stimulere den mikrobielle rekolonisering af jorden. Den første høst efter sterilisation kan ikke sælges som Demeter.

Energiforbruget til opvarmning bør minimeres

Energibesparende teknikker foretrækkes

Efter dampsterilisering skal der træffes forholdsregler der sikrer den mikrobielle rekolonisering

3.4.6 Råprodukternes kvalitet

Den høje kvalitet af biodynamiske produkter skal opretholdes ved omhyggelig høst, sortering og opbevaring.

Anvendelse af rene kaliumsalte og kalium med klorindhold højere end 3% er ikke tilladt.

3.4.7 Undtagelser for handelsgartnerier med grøntsager og prydblplanter

Bedrifter som både dyrker prydblplanter og grøntsager skal omlægge de to produktionsområder samtidigt, med mindre der er en klar, vedvarende, rumlig opdeling af de to områder og drivhuse. Gødning, plantebeskyttelse, jorde og pottejordsblandinger skal opfylde Demeterreglerne.

Hvis der er en klar, vedvarende, rumlig adskillelse imellem produktionsområderne og drivhusene, som adskilte produktionsenheder, kan Demeterforbundet give tilladelse til at prydblplanteproduktionen omlægges gradvist. Målet er dog at hele bedriften omlægges indenfor 5 år.

I løbet af disse 5 år er det muligt at anvende konventionelle jorde og pottejordsblandinger i bedriftens prydblplanteproduktion. Dokumentation, som beskriver oprindelse, type, mængde og anvendelse er påkrævet og den skal opfylde kravene i EU's økologiforordning

Plantebeskyttelsesmidlerne skal derimod opfylde Demeter-reglerne.

Adskillelsen af produktionsenhederne skal defineres ved omhyggelig dokumentation (historiske grafiske kort, kort over anlæg, gårdens dagbøger, og/eller andre lignende optegnelser).

Organiske afgrøderester fra prydblplanteproduktionen skal komposteres for sig selv og komposten må kun anvendes i dette område.

Det er tilladt at importere konventionelle rå- og hjælpestoffer til området med prydblplanteproduktion. Også her, skal der føre nøjagtige optegnelser.

Forskellen i produktionsmetode for henholdsvis prydblplanter og grøntsager, såvel som konventionelt indkøbte prydblplanter, skal deklarereres overfor forbrugeren ved tydelig mærkning.

Hvis der ikke er nogen klar adskillelse, skal prydblplanteproduktionen omlægges samtidigt med grønsagsproduktionen

Importerede konventionelle rå- og hjælpestoffer skal dokumenteres

Klar mærkning af henholdsvis Demeter og konventionelle produkter er påkrævet

3.5 FRUGTAVL

På trods af de begrænsede muligheder indenfor frugtavl, skal alle tiltag til alsidig beplantning, grønsvær og jordhusholdning anvendes. Disse tiltag kan understøttes af en intensiv husholdning af den flerårige afgrøde. Den tidsmæssige anvendelse af tiltag, som i særlig høj grad styrker planten, kan opveje ensidigheden.

Det faktum, at den flerårige plante forbliver rodfæstet på et sted, kræver en bedre husholdning af plantens umiddelbare omgivelser. Ved at skabe harmoniske omgivelser, kan behovet for visse behandlinger reduceres.

Grønsværen skal være tilpasset stedet og bestå af mange forskellige plantearter.

Jorden må ikke være vegetationsfri eller uden naturlig dækning hele året rundt. Etableringsåret kan dog være en undtagelse (app. 7 punkt 2).

**Målet er stor artsvariation i grønsværen
Jorden må ikke være bar hele året rundt**

3.5.1 Plantematerialer

Hvis plantemateriale for de sorter der er behov for er tilgængelige fra en Demeter-produktion, er disse at foretrække. Hvis plantematerialet kun er tilgængeligt fra en økologisk produktion, skal dette anvendes. Fås dette ikke, skal der søges dispensation i Landbrugsstyrelsen før brug af konventionelt plantemateriale.

Reglerne i paragraf 3.1 – Frø og udplantningsmateriale – er gældende.

Der skal anvendes Demeter eller økologiske plantematerialer

3.5.2 Gødning og jordhusholdning

I frugtplantager, der ikke har egne dyr, må den totale mængde gødning ikke overstige en mængde, som svarer til 96 kg N/ha frugtplantageareal.

Ved dyrkning af druer til vin må den mængde gødning, der anvendes, højst indeholder 150 kg N/ha målt over 3 på hinanden følgende år.

Den maksimale mængde organisk gødning, der må anvendes, er 96 kg N/ha

3.5.3 Planterpleje- og beskyttelse

I erkendelse af de specielle betingelser i frugtavlens skal reglerne i afsnit 3.3 anvendes.

3.5.4 Støttepinde

I nordligt klima er det, pga. miljøbelastningen, ikke tilladt at anvende støttepinde af tropisk eller subtropisk træ. Tropiske græsser, bambus og tonkinstokke kan anvendes.

I nordligt klima er det ikke tilladt at anvende tropisk eller subtropisk træ

3.6 SVAMPEDYRKNING

3.6.1 Sporernes/kulturens/ myceliets oprindelse.

Det anbefales at udvikle eget mycelium/podet materiale ifølge disse regler og at dette vil fortsætte som startkultur.

Økologiske mycelier eller mycelier fra naturen kan benyttes. Når mycelier er produceret på en Demeter-bedrift skal ingredienserne stammende fra landbrug eller skov være Demeter-godkendt, hvis det er muligt.

3.6.2 Voksemediet oprindelse.

Champignon-voksemediet skal bestå af materiale fra økologisk landbrug eller tilsætningsstoffer, der er tilladt at bruge i økologisk dyrkning, såsom mineralske produkter. Staldgødning fra økologiske gårde, som indeholder ikke-godkendt halm, rester og ikke-godkendt jordbrugsmateriale f.eks. grønt affald, gødning fra ekstensivt dyrehold kan bruges under forudsætning af at det er blevet kompostet på en økologisk eller biodynamisk bedrift minimum 6 måneder inden det bliver brugt som svampekompost. Ved begyndelsen af denne periode skal de biodynamiske kompostpræparater tilsættes.

Halm fra 2. omlægningsår må benyttes i vækstmediet.

Hvis træ er importeret f.eks. egestammer (shitake), afklippede grene eller savsmuld, må der ikke have været anvendt insekticider efter den oprindelige fældning.

Tørsvamp er tilladt som dækningsmateriale er tilladt i svampe kulturer. Andre tilladte tilsætninger findes på appendiks lister

3.6.3 Biodynamiske forhold.

Kompostpræparaterne skal tilsættes substratet på et passende tidspunkt inden podning. Hvis der er brugt sterilisation, skal kompostpræparaterne tilsættes efter dette og inden efterfølgende inkubation. Champignoner, som dyrkes på steriliseret træsubstrat skal tilføres kompostpræparaterne i savsmuldet inden varmebehandlingen, hvis de ikke bliver tilført efter. Humuspræparatet skal tilføres mindst en gang pr. afgrødecyklus. Dette skal ske efter at vækstmediet er blevet podet. Kiselpræparatet tilføres mindst en gang pr. afgrødecyklus.

Det anbefales at benytte astronomiske rytmer i arbejdet.

3.6.4 Belysning

Champignon-/svampearter, som reagerer på lys f.eks. shitake, skal dyrkes i lys. Det er muligt at få en dispensation, hvis klimaet kræver isolerede dyrkningshuse.

3.6.5 Afgrødens sundhed.

Forebyggelse er det altovervejende princip for opretholdelse af kulturenes sundhed gennem hygiejne, klimakontrol, mekanisk skadedyrs regulering og de biodynamiske præparater. Salt kan bruges til at kontrollere svampesygdomme. Øvrige produkter, der kan benyttes, ses i Appendiks 5.

3.6.6 Rensning og desinfektion af dyrkningshusene.

Ved rensning af champignonhuse må der bruges fysiske procedurer, samt vand og damp. En liste over tilladte rengøringsmidler kan ses i del A sektion 8 i forarbejdningsreglerne (findes på engelsk og tysk, se www.demeter.net). De skal være uden DDAC og BAC. Redskaber kan steriliseres med 70% alkohol eller med midler baseret på eddikesyre. Formaldehyd må ikke anvendes. Efter rensning af alle indre dele skal overflader renses med drikkevand. Dette er ikke et krav, når champignonsubstrat sættes ind efter en fuldstændig nedbrydning af rensnings/steriliserings midlet.

3.6.7 Recirkulation af brugt svampekompst.

Der skal være en plan for et genbrugssystem af al brugt svampekompst. Avlere opfordres til at finde andre biodynamikere, som kan få gavn af sådant materiale.

3.7 SPIRER OG SKUD

I produktionen af spirer og skud skal der anvendes frø, rødder og rhizomer af biodynamisk oprindelse.

Materialer af konventionel oprindelse er ikke tilladt.

Det vand, som anvendes i produktionen af spirer og skud, skal være i drikkevandskvalitet. Alle substrater og bakker skal, hvis de anvendes, opfylde Demeterreglerne. I tvivlstilfælde kontaktes Demeterforbundet.

Frø, rødder og rhizomer af konventionel oprindelse er ikke tilladt Kun vand i drikkevandskvalitet må anvendes
--

3.8 NYE AFGRØDER OG PRODUKTIONSTEKNIKKER

Nye afgrøder og produktionsteknikker, som ikke er omtalt i disse regler, og som ikke er sædvanlig praksis i den økologiske driftsform, kan kun afprøves med tilladelse fra Demeterforbundet. (Se appendiks 7.)

3.9. RYDNING AF UBERØRT REGNSKOV

Rydning af uberørt regnskov til jordbrugsanvendelse er forbudt. Lignende områder af høj bevaringsværdi skal også beskyttes og må kun ryddes, hvis der er givet tilladelse dertil af Demeterforbundet.

(Se app. 7 punkt 4)

3.10 BRUG AF KUNSTIG VANDING

Vandet må ikke være forurennet af pesticidrester, sygdomme fra bakterier eller parasitter eller forurene slutproduktet på nogen måde. I tvivlstilfælde skal vandet testes. Vanding må foretages således at vandmængden eller frekvensen af vandingerne ikke fører til nedbrydning af jord (f.eks. forsaltning, erosion). Al brug af grundvand eller overfladevand skal ske med en offentlig tilladelse, og brug af grundvand er kun tilladt efter en plan med detaljerne for brugen, der er godkendt af Demeterforbundet.

3.11 BIODIVERSITET

Gården har en forpligtelse for opretholdelse af gårdens biodiversitet. Hvis biodiversiteten på gården og områderne direkte op til ikke når op på 10% af gårdens totale areal, skal der laves en plan godkendt af Demeterforbundet for, hvordan dette kan opnås inden for en defineret tidsramme. Denne plan kan også indeholde andre kulturområder som f.eks. opretholdelse af sjældne eller truede arter af planter og dyr, understøttelse af fugle-/insektlivet ved at etablere opholdssteder, biodynamisk planteforædling af planter og dyr mm.

Områder, der regnes for biodiversitetsreserver

- Let afgræssede marker, hvor nogle planter har mulighed for at blomstre og danne frø
- Marker med skov (agro-skov)
- Uberørt skov
- Forpløjninger
- Arealer, der er tilsået med en- eller flerårige planter, der når til blomstring
- Brakmarker, både dem, der indgår i sædskiftet eller ikke indgår
- Vedvarende græsmarker, der ikke slåes
- Gærde
- Enestående træer (100 m² pr. træ) og trærækker langs veje
- Hegn, trælunde langs marker og vandløb
- Vandløb, damme, vådområder, flodbreder
- Jordskred, stengærde og høje
- Tørre stenvægge
- Åbne spor og stier
- Andre former for biodiversitetstiltag, såsom pleje af sjældne eller truede plante- eller dyrearter
- Andre elementer, som er godkendt i biodiversitetsplanen

Niveauet af biodiversitet er acceptabelt, hvis enten 10% af arealet er en biodiversitetsreserve, eller hvis Demeterforbundet har godkendt en anden form for biodiversitet på det dyrkede område

4 BIODYNAMISKE PRÆPARATER

Alle brugte forholdsregler på en biodynamisk drevet gård skal vurderes efter helhedsorienterede principper. I en levende helhed er det særdeles vigtigt ikke kun at afbalancere systemets materielle krav, men også at arbejde med en opbygning af livskræfter, som Rudolf Steiner specielt peger på i Landbrugskurset. Omhyggelig opmærksomhed omkring detaljer i produktion, opbevaring og brug af præparater er af enorm betydning i denne henseende.

Spirituel videnskabelig viden påpeger, at mineral-, plante og dyrekomponenter kan metamorfoseres af effekten fra kosmiske/jordiske indflydelser i løbet af året og blive til præparater, der er gennemtrængt af kræfter. Når disse bruges i jorden, på planter og i gødning, medvirker disse præparater til belivning af jorden; de stimulerer planternes ydelse og kvalitet samt dyrenes sundhed, vitalitet og produktion.

Præparaterne skal fremstilles på gården, hvis det er muligt eller sammen med andre biodynamiske gårde i samme område. Plante- og dyreingredienser til deres produktion bør komme fra gården, eller fra en anden biodynamisk gård. Den erfaring og viden, der til dato er samlet fra iagttagelse og forsøg, skal bruges i deres fremstilling og anvendelse. Foreningen for Biodynamisk Jordbrug udgiver litteratur, der giver denne information.

Hvis det er muligt, skal præparaterne fremstilles på gården.

Den fulde effekt kan kun forventes når alle præparater (kompost- og markpræparater) bruges i gødning og til pleje af planterne gennem hele året ved anvendelse af hensigtsmæssige metoder og tidspunkter (såsom omrøring i én time). En effektiv metode til at røre præparaterne og udstyr til at udsprøjte dem, eller en kontrakt med en røre- og sprøjteservice, må være til stede på ejendommen og kontrolleres ved det årlige kontrolbesøg.

Præparaterne er mest effektive, når de alle bruges.

Markpræparaterne skal bruges i overensstemmelse med, hvad der passer til afgrøde-typen:

- Humuspræparatet (500) eller præpareret humuspræparat (500P) skal spredes i begyndelsen af den vegetative fase eller efter den certificerede afgrødes høst, men under alle omstændigheder mindst én gang om året.
- Kiselpræparatet (501) skal udsprøjtes i overensstemmelse med planternes udviklingstrin, dog mindst én gang om året.
- Sprøjteforberedelserne skal foretages med rent udstyr.
-

Al organisk gødning (staldgødning, kompost etc.) skal behandles med kompostpræparater. Det anbefales at udsprøjte kokassepræparatet som en erstatning på de arealer, som ikke får præpareret gødning i årets løb.

En forudsætning for certificering af en gård "under omlægning til **demeter**" efter 12 måneders dyrkning efter disse regler, er mindst én udsprøjtning af humus- og kiselpræparaterne, så vel som udspreddning af præpareret gødning (eller besprøjtning med kokassepræparatet fremstillet med kompostpræparaterne som erstatning) på alle gårdens arealer. Dette gælder også nye arealer, der skal omlægges.

Præparatanvendelse er en værdifuld hjælp i omlægningsfasen

Al staldgødning skal præpareres med kompostpræparaterne. Intensivt dyrkede arealer (markafgrøder, grønsager, vingårde og frugtplantager), også i bjergområder, og al jord, hvor der dyrkes foder, skal behandles med markpræparaterne hvert år. Dette gælder ikke uopdyrkede arealer.

Dispensation kan gives til stejle områder i bjergegne (såfremt de ikke dyrkes intensivt eller slås) og til områder, hvor der ikke kan køres f.eks. i skov og mose.

Demeterforbundet har mulighed for at give en sådan dispensation, hvis avleren fremviser en sprøjteplan og beskrivelse af sprøjteudstyr, med forslag til forbedringer i fremtiden. Dispensationen har en tidsbegrænsning, men kan fornyes.

Al dyregødning skal præpareres. Alle intensivt drevne arealer herunder foderarealer skal besprøjtes med humus- og kiselpræparat

5 DYREHOLD

Disse standarder udtrykker nogle hensigter om dyrehold, men angiver for det meste kun minimums-kravene.

Husdyr er, som besjælede væsner, i høj grad afhængige af vores omsorg. Den daglige pasning skal udføres på en sådan måde, at dyrene modtager hele den nødvendige pleje, og tillige skal der drages omsorg for, at de kan få afløb for deres medfødte adfærd. Ubalancer på såvel det fysiske som det sjælelige område skal bemærkes i tide og rettes omhyggeligt. En uophørligt observerende omsorg for dyrene er en forudsætning for dette.

Dyrehold med tilsvarende foder-produktion er en vigtig bestanddel af et landbrug. Med hensyn til gårdens udvikling, kan den ikke klare sig uden besætning. Dette gælder især drøvtyggerne. De foderplanter og den velafbalancerede gødning, som tilvejebringes pga. kvæget, beliver jorden og medvirker i betydelig grad til en gårds udvikling på længere sigt. Det harmoniske samarbejde mellem mennesket og de tre naturriger, mineral-, plante- og dyreriget, kan føre til en levende, besjælet gård-organisme/individualitet.

”Man må f.eks. vide, at de kosmiske virkninger, som kommer til udtryk i en plante, kommer fra jordens indre, hvorfra de ledes opad. Hvis en plante, der er særlig rig på disse kosmiske virkninger, bliver spist af et dyr, vil den gødning som dyrets fordøjelsessystem frembringer ud fra indtagelse af dette foder, være lige netop det rigtige for den jord, hvor planten gror.”

Rudolf Steiner

Erfaringen viser, at dyr som er født og opvoksede på en gård, hvor der kærligt drages omsorg for deres foder og behov, har et godt helbred, en høj fertilitet og en høj livstidsydelse.

Derfor må enhver anstrengelse gøres for at tilvejebringe optimale livsbetingelser for dyrene i enhver given situation, og kun indkøbe dyr fra ligeledes veldrevne gårde.

5.1 KRAV TIL DYREHOLD

Demeter registrering af landbrugsbedrifter uden at dyrehold indgår i gårdens drift, er ikke mulig. Dispensation fra kravet om dyrehold forudsætter en godkendelse (se appendiks 7).

Demeter registrering af landbrugsbedrifter uden egen besætning er i princippet ikke mulig.

I handelsgartnerier og bedrifter med udelukkende flerårige afgrøder er kravet om eget dyrehold ikke obligatorisk, hvis anvendelse af gødning, kompost, grøngødning og præparater er særlig intensiv.

5.2 BESÆTNINGS STØRRELSE

Antallet af dyreenheder bestemmes ud fra mulighederne for foderproduktion, som bestemmes af klimaet og de lokale forhold. Opretholdelse og forbedring af jordens frugtbarhed skal tages i betragtning.

Mindste antal dyreenheder er 0,2 pr. ha, ellers skal der søges dispensation

Det maksimale antal dyreenheder må ikke overskride 2,0 dyreenheder/ha, dog højst 112 kg N/ha som gennemsnit i sædskiftet, hvis foder tilføres udefra. (Se app. 1)

Drøvtyggere skal udgøre mindst 0,1 dyreenhed pr. ha.

**Max. 2 dyreenheder/ha og min. 0,2 dyreenheder/ha
Mængden af drøvtyggere skal udgøre min. 0,1 dyreenhed pr. ha**

5.3 SAMARBEJDE MELLEM GÅRDE

Samarbejde om udveksling af foder eller dyregødning mellem registrerede biodynamiske gårde er muligt, de skal så opfattes som en biodynamisk enhed. Standarderne skal bruges på hele enheden.

I de tilfælde, hvor der ikke er en biodynamisk gård tilstrækkelig tæt på, kan der søges dispensation til at indgå samarbejde mellem en registreret biodynamisk gård og en godkendt økologisk gård.

I begge tilfælde skal der være en juridisk bindende kontrakt, som skal opbevares hos den respektive organisation.

Inden samarbejdet med en økologisk gård kan godkendes skal følgende betingelser være opfyldt:

- a) Den samarbejdende partner skal fodre sine dyr med 100 % økologisk foder
- b) Den samarbejdende partner skal være fuldt omlagt til økologisk produktion
- c) Der skal være søgt dispensation hos Demeterforbundet. Se appendiks 7, 5A.
- d) Gødningen skal være præpareret på den gård, hvor den stammer fra (ideelt i stalden), eller mindst 6 uger før den bruges – og gerne præparering af al gødning hos den samarbejdende partner.
- e) Der må ikke være importeret gylle fra konventionel bedrift hos den samarbejdende partner
- f) Dyr svarende til min. 0,2 de/ha – heraf min. 0,1 de drøvtyggere – skal i sommerhalvåret græsse på den biodynamiske gårds jord.
- g) Samarbejde med en økologisk gård om foder er kun mulig, når det drejer sig om flerårige afgrøder (f.eks. kløvergræs). Besprøjtning med præparaterne skal ske mindst et år i forvejen, og skal udføres af den biodynamiske gård. Hvis sædskifte muliggør dyrkning af afgrøder til konsum på det areal, der samarbejdes om, skal præparaterne fortsat anvendes på arealet, hvis samarbejdet med den økologiske gård fortsættes de følgende år.
- h) Foderafgrøder, der er produceret i samarbejdet, kan ikke sælges som Demeter.
- i) Foderproduktion i et samarbejde som under de nævnte forhold i 5.3, kan betragtes som eget foder og tælle som Demeter-foder i forhold til pkt. 5.5 Fodring.

Gødningen for hele enheden må ikke overskride 112 kg N/ha pr. år.

**Samarbejde mellem gårde skal nedfældes i en kontrakt.
Det er muligt at samarbejde med en økologisk gård på særlige vilkår efter dispensation.**

5.4 HUSDYRENS RØGT OG PLEJE

Pasning af dyr skal både følge reglerne for økologisk dyrehold og de regler, der angår de respektive dyrearter og dyrenes væsen. En omsorg for dyrene, hvor der udvises respekt og kærlighed, fremmer velvære, sundhed og produktionsevne.

Pasningsbetingelserne skal være i overensstemmelse med dyreart og dyrenes væsen.

Staldtype og øvrige pasnings-betingelser må organiseres så dyrene får mulighed for at udfolde deres naturlige, karakteristiske adfærd, dvs. de skal have mulighed for uhindret at rejse sig op, at ligge ned, og de skal have et tørt hvilested. Stalde, hvor dyrene har bevægelsesfrihed, er derfor at foretrække.

Det er muligt at holde kvæg i bindestald indtil den 1. juli 2022, hvis bedriften er mindre end 70 opbundne dyr og stalden er taget i brug før den 1. juli 2010.

Pasningssystemet skal tilgodese dyrenes frie kontakt med deres naturlige omgivelser (sol, regn, jord at gå på, osv.), hvis det overhovedet er muligt. Dette skal især tilgodeses, når det drejer sig om adgang til græsningsarealer eller i det mindste til frisk luft. Der må drages omsorg for, at der er tilstrækkeligt lys, et godt staldmiljø og beskyttelse mod vinden.

På mindre bedrifter skal dyrenes naturlige behov også respekteres. Dvs. at der skal være adgang til græsningsarealer og/eller daglig motion så ofte som muligt, ideelt dagligt om sommeren og minimum to gange om ugen om vinteren. Opbinding skal holdes på et minimum.

Det er nødvendigt med adgang til græsningsarealer, eller i det mindste adgang til frisk luft.

Nødvendige konstruktionsændringer, der kan begrundes i hensigtsmæssigt dyrehold (dvs. ombygning, der giver adgang til græsningsarealer, båse til kalveopdræt, genopbygning af tidligere spaltegulve etc.) skal fuldføres i løbet af den 5-årige omlægningsperiode. (Se appendiks 7, pkt.2)

En overgangsperiode er tilladt for ombygninger, der opfylder disse standarders pasningsregler.

5.4.1 Kvægavl

Drøvtyggernes horn har betydning for udvikling af dyrenes livskræfter. De giver en udlignende balance af kræfter i forhold til de intensive optagelses- og fordøjelsesprocesser. De er en del af koens hele væsen. Sammenlignet med andre dyrearter har kvægets gødning en særlig stimulerende effekt på jordens frugtbarhed. Hornene har derudover en stor betydning som omhyldning ved fremstillingen af biodynamiske præparater.

Malkekvæg og diende kalve skal have adgang til græsningsarealer i sommerhalvåret. Opdræt har samme krav til bevægelsesfrihed. Det er ikke tilladt at binde avlsdyr og fedekvæg i stalde året rundt. Køer, der skal kælv, skal have bevægelsesfrihed. Hvis der sker staldombygning, skal der etableres bokse til kælvning.

Malkekvæg og diende kalve skal have adgang til græsningsarealer om sommeren.

Det er ikke tilladt at binde ungdyr og fedekvæg året rundt. Der skal være adgang til frisk luft hvor det er muligt.

Staldtype og indretning må opfylde følgende krav:

- Kvægets liggebåse skal være forsynet med velegnet strøelse.
- Spaltegulve (over 50%) er ikke tilladte og de må ikke medregnes som hvileplads.
- Dressurbøjler er ikke tilladte.
- Tilstrækkelig plads og hensigtsmæssig pasning, så social adfærd og uhindret adgang til foder.
- Der skal være mindst lige så mange foderpladser og liggebåse som der er dyr i stalden. I stalde med ad libitum fodring kan der være færre fodrings-steder.

Kvægets liggebåse skal forsynes med velegnet strøelse.

100% spaltegulve er ikke tilladt.

Dressurbøjler er ikke tilladt.

Kalve skal kunne have kontakt med hinanden så snart som muligt. De skal opdrættes i grupper fra 2. uge, hvis der er tilstrækkeligt mange dyr på samme alder. Kalvebokse er kun tilladt i den første uge.

Kalve skal opdrættes i grupper fra 2. uge.

Afhorning og afhornede dyr er ikke tilladt. Der kan gives dispensation i velbegrundede tilfælde og for en begrænset tidsperiode (med plan for ophør af afhorning) og den skal revurderes hvert år.

Der gives ikke dispensation til nye avlere. (Se appendiks 7.)

Det er ikke tilladt at bruge racer af drøvtyggere, som er pollede ud fra ikke-lovlige genteknikker, i produktion af Demeter-mælk, -kød og -fibre. Historiske racer, landracer og nedarvede racer af naturlig pollede drøvtyggere er tilladte.

Det er tilladt at kastrere kalve, hvis det skønnes at forbedre dyrets sundhed, velbefindende eller hygiejne. Indgrebet skal foretages ved den mest hensigtsmæssige alder af kompetent personale, og dyrets smerte skal reduceres mest muligt.

Afhorning er ikke tilladt.

5.4.2 Pasning af får, geder og heste

Betingelserne for kvæg gælder også de små drøvtyggere – får og geder – såvel som for heste. Der gælder endvidere, at kastration og haleafkorting ikke må gennemføres systematisk. De kan kun tillades, hvis de skønnes at forbedre hygiejne eller sundhed og da kun af kompetent personale. Dyrets smerte skal reduceres mest muligt.

5.4.3 Pasning af svin

Liggebåse skal strøs med halm (strøelse). Spaltegulve (over 50%) og opbinding af grisene er ikke tilladt. Der skal være adgang til frisk luft hvor grisene kan rode i jorden. **Liggebåse skal strøs med halm.**

Spaltegulve over 50% er ikke tilladt.

Søer, som skal fare, må fastholdes i så kort tid som muligt (højst 14 dage). De må ikke bindes når de er i stien. Søerne skal have adgang til frisk luft, hvor de lokale forhold tillader det. Goldsøer, drægtige søer og ungsøer skal holdes i grupper.

Det er ikke tilladt at holde fravendte smågrise i små stier med smalle spaltegulve eller i bure.

Tandklipning eller anden præventiv tand-filing på smågrise er ikke tilladt, heller ikke hale- eller øreklipning .

Næseringer eller orneringer, der forhindrer grisene i at rode i jorden, er forbudt.

Det er tilladt at kastrere smågrise hvis det skønnes at forbedre dyrets sundhed, velbefindende eller hygiejne. Indgrebet skal foretages ved den mest hensigtsmæssige alder af kompetent personale, og dyrets smerte skal reduceres mest muligt.

Der skal være adgang til frisk luft, hvor det overhovedet er muligt.

5.4.4 Pasning af fjerkræ

Fjerkræ må ikke holdes på trådnet eller i bur.

Basis regler for pasning af Demeter-fjerkræ

Alle arter fjerkræ har behov for en pasning, der muliggør deres naturlige adfærd, f.eks. at skrabe i jorden, sidde på grene/pinde og danne flok.

Af hensyn til den sociale struktur skal der holdes 2 haner for hver 100 æglæggende høner.

Der skal være tilstrækkelig fodringstrug og vandskåle.

For fjerkræ, der normalt sidder og hviler på pinde, må disse forefindes i en passende højde. Der skal være tilstrækkelige områder med mulighed for sand- og solbadning, og for fugle, som opholder sig i vand, passende områder med vand. Ænder må have vandområder, de kan svømme i, og gæs vandområder, hvor de kan dyppe hoved og hals.

Stalde, bygninger og huse skal konstrueres og vedligeholdes på en sådan måde at det imødekommer dyrenes naturlige behov. Tilstrækkeligt med sollys, gode klimaforhold i husene så vel som lavt støvindhold er absolut nødvendige forhold for sundhed og trivsel hos fjerkræ. Indgreb som næbtrimning, klipning eller kastrering er ikke tilladt. Kapuner er heller ikke tilladt.

I deres aktive fase om dagen må der maksimalt være 4,4 voksne læggehøner eller 7,1 unge læggehøner eller max. 16 kg levende vægt (max. 18 kg levende vægt i mobile huse) pr.m² i stald eller hus. Minimumsalder ved slagting er for alle typer fjerkræ se i *appendiks 8*.

Dagslys kan forlænges med belysning i højst 16 timer dagligt. I områder, hvor der skræbes og områder hvor der fodres og vandes skal der være tilstrækkeligt dagslys. Til belysning må der kun anvendes lamper uden stroboskopisk effekt.

De ovenfor nævnte krav er obligatoriske for alle fjerkræshold uanset størrelse.

De følgende krav er ikke obligatoriske på gårde med færre end 100 høns, 100 slagtekyllinger, 20 kalkuner, gæs eller ænder.

Hønsehuset må huse maximum 3.000 læggehøns (gerne i flokke på 1.000 høns) eller voksne dyr til læggehøns eller slagting, 6.300 unge læggehøns og unge voksne dyr sepereret i flokke ikke større end hver 4.800 fugle eller 10 x 200 lægge-vagtler, max. 1.000 kalkuner, 2.500 hanekyllinger eller perlehøns, 1000 gæs, 1000 ænder eller 10 x 500 vagtler til slagting. Demeterforbundet kan give dispensation til eksisterende bygninger. Alle nye bygninger skal opfylde ovennævnte regel. Se *appendiks 7, pkt. 12*.

Afhængig af det lokale klima i landet, er det at foretrække, at der er stalde med forskellig temperatur (et varmt indre område og en ydre vinterhave med fjerkræsfold). Sådan et ydre område, som regnes som åben fold, indhegnet, men ikke overdækket med ind- og udgangshuller til græsarealet og dækket med skræbemateriale, der kan optage fugtighed, beskytter græsarealet tæt på huset mod et højt gødningstryk.

For ænder og gæs på græs er et skur tilstrækkeligt.

I huse med forskellige klimaområder er det muligt at have læggehøns om natten i varme klimaområder i større antal.

Hvis der er en vinterhave, kan der være som maximum antal pr. kvadratmeter: 10 læggehøns eller voksne høns eller 16 unge høns eller 48 kg levende vægt af slagtehøns.

I den indre del af hønsehuset (med varmt klima) med åbne ind- og udgangshuller til den ydre del (vinterhave) er det muligt at have max. 8 læggehøns eller 13 unge læggehøns eller svarende til 24 kg levende vægt af slagtehøns pr. m². I dette tilfælde skal hullerne kunne åbnes automatisk. Kun i disse tilfælde, kan vinterhaven regnes som staldområde.

Antallet af dyr, antal og bredde af huller, udstyr til fodring og vanding, høje pinde og reder foret med blødt materiale skal være tilpasset vægten af dyrene.

I den aktive fase må dyrene ikke være forhindret i at kunne komme til de forskellige områder i huset. Både vinterhave og hus skal være oplyst.

Bredden af hullerne mellem de forskellige zoner/områder skal minimum være 1 m pr. 150 læggehøns, 250 unge læggehøns eller 500 kg levende vægt for slagtefjerkræ. Højden på hullerne må tilpasses, så dyrene kan gå oprejst igennem. Tremmegulve i etager skal have gødningsopsamling. Der må ikke være mere end 3 tremmegulve oven på hinanden. Mindst en tredjedel af huset skal være dækket af halm.

Den åbne løbegård skal opfylde de forskellige dyrs naturlige behov og overvejende være dækket til beskyttelse f.eks. af træer, buske eller kunstig beskyttelse. For høns skal mindst 40% af arealet være dækket med flerårige afgrøder som beskyttelse, f.eks. buske og træer. Enårige planter eller kunstig beskyttelse kan bruges indtil de flerårige afgrøder dækker 40%. Mobile hønsehuse er tilladte. Det mindste tilladte areal er: 4 m² for læggehøns og avlsdyr, 1 m² pr. kg levende vægt slagtefjerkræ, men mindst 4 m² pr. dyr, 10 m² for kalkuner og 5 m² pr. and. Gæs har behov for minimum 4 m² græsningsareal pr. kg levende vægt og et minimum på 15 m² pr. gås og der er ingen begrænsning for hegneafstand til stalden.

Græsningsområdet må ikke være længere væk fra huset end 150 m for læggehøns, slagtedy og kalkuner, og 80 m for ænder. For gæs er der ingen afstandsrestriktioner.

For at minimere risikoen for smittefare af Salmonella, Campylobacter mm. gennem opvæksten af de unge læggehøns, kan en stor åben løbegård være en alternativ græsningsmulighed.

Avl og udrugning skal indgå i kontrolprocessen.

5.5 FODRING

Foderet skal være egnet til den pågældende type dyr, dets alder og fysiologiske behov, og der skal drages omsorg for at det dækker behovet for mineraler. De nødvendige mineraler og sporstoffer skal så videt muligt være af naturlig oprindelse (urter, blade etc.).

Dyrenes grundlæggende foderbehov skal dækkes af foder dyrket på gården. Mindst 50 % af hver dyrearts foderbehov skal dækkes af gårdens egne produkter, evt., i samarbejde med en anden Demeter gård. Se appendiks 7 pkt. 14.

Gårdens foderproduktion er udgangspunktet for en foderplan egnet for gårdens dyr.

Hver gård skal stille mod selvforsyning. Kraftfoder skal hovedsageligt bestå af korn og bælgssæd. Fodring med industrielle biprodukter er ikke tilladt. Dyriske produkter er ikke tilladt (udover mælk, mælkeprodukter, valle og æg).

Fodring med industrielle biprodukter er ikke tilladt.

Antibiotika, sulfo-medikamenter, coccidiostatika, hormoner og syntetiske blandinger fra kemisk-organiske og farmaceutiske industrier er ikke tilladte som tilsætning til foderet. Isolerede aminosyre, vækstfremmere, produktions-fremmere (antibiotika beregnet til foder og stoffer, der forøger produktionen) og syntetiske, kemiske fodertilsætninger (bortset fra vitaminer) er ikke tilladte.

Begrænsning af brug af fodertilsætninger.

5.5.1 Indkøbt foder og foder fra marker under omlægning

Hvis der skal indkøbes foder, skal der tages særligt hensyn til at foderkvaliteten egner sig til Demeter-produktion.

Indkøbt foder skal komme fra en Demeter-produktion, hvis det er muligt.

Indkøbt foder skal komme fra en Demeter produktion, hvis det er muligt.

- Mindst 2/3 af det årlige foderbehov (tørstof) skal komme fra en Demeter produktion.
- Med hensyn til foderet beregnet ud fra den daglige ration:
 - Max. 50% af foderets tørstof i den daglige ration kan komme fra marker, der er godkendt som "under omlægning til Demeter, 2. år" enten fra egne marker eller indkøbt
 - Max. 20% af foderets tørstof kan komme fra gårdens egne 1. års omlægnings marker
 - Max 20% af foderets tørstof kan komme fra økologisk dyrkede marker og økologiske omlægningsfoder (2. år).
 - I en overgangsperiode indtil forsyningen af Demeter-foder er mere almindelig tilgængelig er grænsen 50% indkøbt økologisk foder (tørstof) (dette kræver dispensation fra Demeterforbundet).
 - Foder fra marker under omlægning til Demeter, gårdens 1. års marker og økologisk foder må sammenlagt ikke overstige 50% (tørstof) af det daglige behov.
- Med hensyn til Demeter-godkendt kvægs græsning på omlægningsmarker (f.eks. når en Demeter gård lægger jord til, som omlægges):
 - Demeter-godkendt kvægs græsning på omlægningsarealer er begrænset i henhold til den regel, der kræver at mindst 2/3 af det årlige foderbehov(tørstof) skal være fra Demeter-produktion (se øverst).
 - Græsning på jord, som er under omlægning til Demeter, bør begrænses til ungdyr, goldkøer og får, der ikke malkes, hvor det er

muligt. Malkekøer, får, der malkes, kælvkvier der har mindre end 3 mdr. til de kælver og æglæggende høns skal græsse på marker, der er fuldt omlagt til Demeter, hvor det er muligt.

- Foder fra 1.års omlægningsmarker må udgøre op til 20% af det årlige foderforbrug hos dyr der, der indtager grovfoder, hos andre dyr op til 10%.

Mindst 2/3 af det årlige foderbehov skal være Demeter kvalitet.

Indkøb af konventionelt produceret foder er ikke tilladt. Hvert indkøb af foder, ingredienser til foderblandinger, fodertilsetning og mineral- og vitaminblandinger samt tilsætning til ensilagefremstilling, skal registreres i henhold til Demeter reglerne. På samme måde skal det kontrolleres, at produktet ikke indeholder genmanipulerede ingredienser eller stoffer udvundet af sådanne.

Dokumentation for evt. manglende muligheder for leverancer skal indgå som en del af den årlige godkendelsesproces. Dokumentation, der viser oprindelse, betegnelse, mængde og hvordan foderet blev brugt, skal tilvejebringes for alt indkøbt foder.

Konventionelt foder er ikke tilladt

5.5.2 Fodring af malkekvæg, får, geder og heste

Foderet skal være egnet og indeholde så højt et indhold af grovfoder (grøntfoder, f.eks. græsning, hø, ensilage) som muligt, mindst 60% (tørstof) gennem hele året. Det meste af sommerfoderet skal være grønt og fortrinsvis stamme fra græsning.

Andelen af grovfoder i foderet skal være så høj som muligt.

Om vinteren skal dyrene have så meget hø som muligt (køer 3 kg pr. dyr pr. dag, små drøvtyggere forholdsvis mindre). Hvis klimatiske forhold ikke tillader god høhøst, kan der gives dispensation til at bruge kløvergræsensilage, hvor slettet først er taget efter begyndende blomstring. Basisfoderet må ikke bestå af ensilage gennem hele året.

En fodringsplan med ensilage gennem hele året er ikke tilladt.

Indkøbt foder af økologisk oprindelse er begrænset til 20 % (beregnet ud fra tørstof).

Indkøbt økologisk foder må ikke overstige 20 % i alt.

Foder af animalsk oprindelse er udelukket. Denne restriktion gælder ikke mælk og mælkeprodukter.

Den respektive organisation kan give dispensation fra den tilladte mængde af indkøbt foder, hvis der er en dokumenteret begrundelse, det være sig gårde, der kun har kvæg, fordi korndyrkning ikke er praktisk pga. klimatiske forhold, eller områder, der er uegnede til dyrkning eller har en ekstrem beliggenhed (app. 7 punkt 12).

Mælk og mælkeprodukter er det eneste foder af dyrisk oprindelse, der er tilladt.

5.5.3 Fodring af kødkvæg

Foderet skal være hensigtsmæssigt for drøvtyggere, med en grovfoderandel på mindst 60% på alle årstider, f.eks. hø, ensilage eller halm. Ensilage kan udgøre størstedelen af foderet, men sommerfodring skal inkludere frisk grønt materiale.

5.5.4 Fodring af opdræt, fedekalve, føl, lam og kid.

Følgende foder kan bruges, så vidt muligt skal det være produceret på stedet: mælk (fra

moderdyret hvis muligt), grovfoder, malet korn. Kalve og føl skal have mælk i mindst 3 måneder, får og geder 45 dage. Opfodning på mælk alene uden tilsætning af grovfoder er forbudt.

Opfodning kun på mælk er ikke tilladt.

Foder af dyrisk oprindelse – bortset fra mælk og mælkeprodukter – er forbudt som foder til drøvtyggere.

Mælk og mælkeprodukter er det eneste foder af dyrisk oprindelse, der er tilladt.

Gårde uden egen mælkeproduktion skal opdrætte indkøbte kalve på mælk fra en gård, der er økologisk certificeret eller købe afvænnede kalve fra sådanne gårde.

Dyr opdrættet på denne måde må først markedsføres med brug af Demetermærket tidligst 6 måneder efter afvænnning, under forudsætning af at de er blevet fodret og røgtet iflg. reglerne i denne periode.

5.5.5 Udflytning af husdyr på udyrkede arealer.

Kød fra udflyttede flokke må kun mærkes Demeter, hvis $\frac{2}{3}$ af foderet kommer fra egen produktion og halvdelen af foderet kommer fra landbrugsarealer, der dyrkes biodynamisk. Resten kan komme fra ekstensive drevne områder. På disse områder, hvori naturreservater kan indgå, og hvor det kan være vanskeligt at sprøjte med de biodynamiske præparater pga. terrænstigninger eller andre adgangsvanskeligheder, må hverken syntetisk gødning eller plantebeskyttelses-kemikalier have været anvendt. (se Appendix 7, 4A)

Dyr opdrættet på denne måde må kun mærkes Demeter tidligst 6 måneder efter fravænnning, under forudsætning af, at de er blevet fodret og plejet efter reglerne i denne periode.

Der skal føres en græsningslogbog.

Foder til dyr udflyttet på udyrkede arealer skal følge de samme regler som for dyr opdrættet på en gård.

5.5.6 Dyr i pleje

Dyr fra konventionelle besætninger kan holdes på Demeter græsgange så længe der ikke er nogen Demeter dyr tilstede på samme tid (dispensation fra Demeterforbundet, app. 7 punkt 13).

5.5.7 Fælles græsarealer

Dyr fra Demeter-gårde må holdes på fælles græsarealer, hvis området ikke har været konventionelt behandlet i mindst 3 år, og hvis de konventionelle dyr er fra ekstensivt dyrkede gårde. Der må ikke fodres med konventionelt foder. Mælk og kød kan mærkes Demeter, når dyrene er tilbage på Demeter-fodring (dispensation fra Demeterforbundet, app. 7 punkt 14)..

Dyr må holdes adskilt, hvis de eller deres produkter skal Demetermærkes.

5.5.8 Fodring af svin

Målet er at alt, hvad svinene har behov for, produceres på gården. Svinene skal tilbydes en daglig ration af grovfoder eller eventuelt foder med højt vandindhold (f.eks. roetop, roer)

Det daglige maksimum af indkøbt foder fra økologiske landbrug må ikke overskride 20 % (tørstof). Intet konventionelt foder er tilladt. Indkøbt foder er begrænset til 50 %, heri medregnet det biodynamisk dyrkede foder, hvis gården har mere end 4 dyreenheder.

Svin skal have en daglig ration af grovfoder eller foder med højt vandindhold.

Den daglige ration må ikke indeholde mere end 20 % økologisk foder og intet konventionelt.

5.5.9 Fodring af fjerkræ

Arternes særlige foderbehov skal respekteres.

En del af foderet må gives således, at dyrene kan søge efter foderet. Hønsefugle skal have 20% af deres foder som hele korn. Mindst 5 % af det totale foder skal gives i strøelsen eller i den udendørs løbegård, så de kan søge efter foderet. Der skal være strukturfoder til rådighed; for fjerkræ til slagtning som hele korn i tilskudsfoederet.

Al fjerkræ skal have tilgang til sand. Dyrene skal have mulighed for at drikke fra åbne vandkar.

Gæs og kalkuner har behov for græsningssområder i vegetationsperioden. Demeter-gæs på græs har behov for at mindst 35 % af foderet tørstof er frisk græs ved græsning. Ænder skal kunne plaske i vand for at optage grovfoder.

Hvis det ikke er muligt at skaffe Demeter-foder (skal dokumenteres), kan der tillades op til 50 % indkøb af økologisk godkendt foder (der skal søges dispensation ved Demeterforbundet).

Hjemmeproduceret foder fra 1. omlægningsår med status under omlægning til økologisk må gives i op til 10 % af den gennemsnitlige fodermængde. Dette gælder for nye arealer, der lægges til Demeter-gårde.

Der kan gives dispensation til at bruge op til 10 % (tørstof) konventionelt foder til kalkunkyllinger til opfodning op til den 10. leveuge.

Det er ikke tilladt i øvrigt at bruge konventionelt foder.

Intet konventionelt foder er tilladt. Dispensation til kalkunkyllinger kan gives

5.6 OPDRÆT OG IDENTIFIKATION

5.6.1. Opdræt

Dyrene skal fødes og opdrættes på en certificeret Demeter-gård, om muligt som del af en permanent besætning. Fjerkræs æg skal uduges med naturlig udrugningstid.

Det er et princip i den biodynamiske metode, at der skal være handyr på gården, hvilket derfor stærkt anbefales. Kunstig befrugtning kan ikke helt erstatte effekten af handyrs indflydelse i besætningen, og anbefales ikke.

Det er ikke tilladt at producere dyr med brug af genmanipulation eller bioteknologi (indsætning af befrugtede æg, sperma-separation til kønsbestemmelse).

Indsætning af befrugtede æg og genmanipulation er ikke tilladt.

5.6.2. Identifikation og registrering af besætninger

Alle dyr, såvel opdrættet på gården som indkøbt, skal entydigt og permanent identificeres med et øremærke eller anden mærkning. For fjerkræ og andre små dyr er gruppe identifikation hensigtsmæssig. Der skal følge et certifikat med indkøbte dyr, dette skal dokumentere dyrenes oprindelse. Det skal være muligt at spore dyrene tilbage til den gård, hvor de blev født og til deres forældre.

Der skal føres en logbog over besætningen (se også sektion 5.8: Brug af veterinære lægemidler på dyr), som muliggør en rekonstruktion fra fødsel til salgstidspunktet. Dokumenter, der indeholder de samme informationer, kan erstatte besætningslogbogen.

En besætningslogbog eller tilsvarende optegnelsessystem skal kunne dokumentere alle ændringer af dyr til og fra gården, og skal ligeledes kunne identificere hvert dyr og give detaljer om enkelte dyrs oprindelse.

5.7 DYRS AFSTAMNING, INDKØB OG MARKEDSFØRING

A) Indkøbte dyr til avl eller besætningsudvidelse

skal helst komme fra certificerede biodynamiske gårde. Hvis dette ikke er muligt så fra certificerede økologiske gårde.

Demeterforbundet kan tillade at der indkøbes kvæg fra konventionelle landbrug – dog maksimalt 40% af besætningen, når økologiske dyr ikke findes og kun i følgende tilfælde:

- sjældne racer
- ved udvidelse af besætningen
- når en landmand forpagter en gård med tilhørende dyr. (App. 7 punkt 15.)
- han-dyr til avl
- ved udskiftning af race
- ved udvikling af en ny egenskab hos besætningen

Hvis de indkøbte dyr kommer fra certificerede økologiske gårde, kan de markedsføres som **demeter**, når de er blevet passet og fodret ifølge disse regler (se tabel).

Hvis dyrene kommer fra konventionelle gårde må disse med undtagelse af geder og svin til opdræt **ikke** markedsføres som **demeter**.

Dyr fra konventionelle gårde kan kun indkøbes, hvis der er givet en dispensation.

B) Indkøbt fedekvæg med henblik på salg af kød med Demeter-mærke skal udelukkende komme fra Demeter gårde. Kun hvis dette ikke kan fås, må det komme fra økologisk certificerede gårde.

Mindre gårde må indkøbe dyr med konventionel afstamning, hvis det ikke er muligt at købe Demeter-dyr eller dyr fra godkendte økologiske bedrifter. Dyrene skal fodres og passes efter Demeter-reglerne og kan ikke sælges som godkendte Demeter dyr.

Dyr indkøbt til opfodning skal komme fra Demeter gårde.

5.7.1. Mælk, malkekvæg og kalve

Mælk må kun markedsføres under betegnelsen "under omlægning til **demeter**", hvis malkekvægets foder kommer fra arealer på gården med denne certificeringsstatus. I tilfælde af en ansøgning, der ikke opfylder reglerne må betegnelsen "under omlægning til **Demeter**" kun bruges, hvis foderet er høstet tidligst 18 måneder efter omlægningens begyndelse. Demeter certificering af mælk er mulig, så snart foderet kommer fra Demeter certificerede arealer. (se sektion 5.5.1.).

Efter 6 måneders fodring og pleje efter Demeter-reglerne, kan mælk fra enkelte indkøbte malkekøer af konventionel oprindelse markedsføres som **Demeter** eller "under omlægning til **Demeter**" afhængigt af foderets certificeringsstatus.

Indkøbte avlsdyr fra økologiske gårde kan markedsføres som **Demeter** efter fodring og pleje i 12 måneder efter Demeter-reglerne.

Mælk: betegnelsen bestemmes af foderets certificeringsstatus.

Avlskalve skal helst indkøbes fra Demeter-gårde. Hvis dette ikke er muligt, så fra godkendte økologiske bedrifter.

Avlskalve fra konventionelle besætninger kan kun indkøbes med en dispensation fra Demeterforbundet (app. 7 punkt 6).

Kalve der er fodret og passet konventionelt efter afvænning må ikke indkøbes.

5.7.2 Fedekvæg

Indkøbt fedekvæg af certificeret økologisk oprindelse skal fodres og passes efter reglerne i mindst 2/3 af deres levetid, hvis de skal mærkes **Demeter**.

Betegnelse af produkter fra indkøbte dyr af økologisk eller konventionel oprindelse

Salgsprodukt Kvæg	Dyrets certificeringsstatus ved ankomst	Alder ved ankomst	Fodring og pasning efter reglerne	Salgsproduktets betegnelse
Mælk	Økologisk		-----	<i>Demeter</i>
Mælk	Konventionelt		6 mdr.	<i>Demeter</i>
Kød fra fedekvæg	Økologisk		Mindst 2/3 af deres levetid	<i>Demeter</i>
Kød fra avlsdyr	Konventionelt			Kan ikke markedsføres som <i>Demeter</i> eller u. omlægn. t. <i>Demeter</i>
Kød fra avlsdyr	Økologisk		Mindst 2 år	<i>Demeter</i>

5.7.3 Får og geder

Beskrivelsen i 5.7, andet afsnit regulerer indkøbte bestande.

Mælk fra indkøbte konventionelle flokke må markedsføres under Demeter varemærket efter 6 måneder.

Kød fra indkøbte konventionelle flokke må markedsføres som "under omlægning til **Demeter**" efter 6 måneder. Gedekød af konventionel oprindelse kan kun markedsføres som **Demeter** efter 1 år.

Mælk fra indkøbte konventionelle flokke er underlagt en 6 måneders tilbageholdelses-periode, inden det kan sælges som Demeter.

Efter 6 måneder kan mælk fra indkøbte dyr af konventionel oprindelse sælges som Demeter.

Betegnelse af produkter fra indkøbte dyr af økologisk eller konventionel oprindelse:

Salgsprodukt Får og geder	Dyrs certificeringsstatus ved ankomst	Fodring og pasning efter reglerne	Salgsproduktets betegnelse
Mælk	Økologisk	-----	<i>Demeter</i>
Mælk	Konventionelt	6 måneder	<i>Demeter</i>
Kød	Økologisk	Mindst 6 måneder	<i>Demeter</i>
Kød	Konventionelt	Op til 12 måneder	Under omlægning til <i>Demeter</i>
Kød (kun geder)	Konventionelt	Mere end 12 måneder	<i>Demeter</i>
Uld	Økologisk eller konventionelt	Mere end 12 måneder	<i>Demeter</i>

5.7.4 Svin

Beskrivelsen i 5.7 begrænser indkøb af avlsdyr og giver andre grundlæggende betingelser. Indkøb af pattegrise skal helst ske fra Demeter gårde. Hvis det ikke er muligt må indkøb ske fra økologiske gårde.

Til opfødning må kun indkøbes pattegrise af Demeter eller økologisk oprindelse.

Pattegrise af konventionel oprindelse må kun indkøbes, hvis dyr af økologisk oprindelse ikke kan skaffes, og så kun med en dispensation godkendt af Demeterforbundet (app. 7 punkt 17).

Når der ikke kan fås pattegrise af Demeter eller økologisk oprindelse, forudsætter indkøb af pattegrise af konventionel oprindelse, at en godkendt dispensation foreligger.

Til opfødning må pattegrise kun indkøbes af Demeter eller økologisk oprindelse.

Nylig afvænnede pattegrise af konventionel oprindelse med en vægt mindre end 25 kg, må indkøbes for at etablere en ny besætning. Svin indkøbt som konventionelle pattegrises må kun sælges under betegnelsen "under omlægning til **Demeter**" til slagteri, hvis de er blevet fodret og passet på gården i overensstemmelse med reglerne i mindst 6 måneder. Pattegrise skal veje mindre end 25 kg., dvs. de skal indkøbes lige efter afvænnning. Pattegrise må kun indkøbes fra staldsystemer, der bruger strøelse på gulvet og hvor halerne ikke er kuperede.

Svin af konventionel oprindelse må markedsføres som "under omlægning til Demeter" efter fodring og pasning efter reglerne i 6 måneder.

Betegnelse af produkter fra indkøbte dyr af økologisk eller konventionel oprindelse:

Salgsprodukt Svin	Dyrs certificerings status ved ankomst	Alder ved ankomst	Fodring og pasning efter reglerne	Salgsproduktets betegnelse
Kød	Økologisk	Pattegrise op til 25 kg, lige efter afvænnning	Mindst $\frac{1}{2}$ af levetiden.	<i>Demeter</i>
Kød	Konventionelt	Pattegrise op til 25 kg, lige efter afvænnning	Mindst 6 måneder	Under omlægning til <i>Demeter</i>
Kød	Konventionelt avlsdyr		Mindst 2 år.	<i>Demeter</i>

5.7.5 Fjerkræ

Daggamle kyllinger (højest 3 dage gamle) og unge høner må indkøbes.

Beskrivelsen i 5.7 regulerer indkøbte bestande. Der må ikke indkøbes konventionelle unge høner.

Æg fra indkøbte økologiske unge høner eller konventionelle daggamle kyllinger må markedsføres under varemærket **Demeter**, hvis de er fodret og passet ifølge reglerne.

Hanekyllinger til slagting eller andre slagtekylinger skal indkøbes som daggamle kyllinger, d.v.s. de skal have forladt rugeriet senest 3 dage efter fødslen.

Beskrivelsen i 5.7 regulerer indkøbte dyr. Hvis kyllinger af økologisk oprindelse ikke kan fås, kan konventionelle kyllinger indkøbes

Når der fodres og plejes efter reglerne, kan æg markedsføres med varemærket Demeter.

Hanekyllinger af konventionel oprindelse, der skal opdrættes til slagting, skal indkøbes som max. 3 dage gamle kyllinger.

Fjerkræ til slagting af konventionel oprindelse fodret og passet ifølge reglerne kan markedsføres med betegnelsen **Demeter**. Mindstevægten for slagting skal overholdes (se app. 8).

Langsomtvoksende arter skal foretrækkes.

Andre slagtekyllinger skal være yngre end 3 dage, når de indkøbes.

Langsomt voksende arter skal foretrækkes.

Betegnelse af produkter fra indkøbte dyr af økologisk eller konventionel oprindelse:

Salgsprodukt Fjerkræ	Dyrs certificerings status ved ankomst	Alder ved ankomst	Fodring og pasning efter reglerne	Salgsproduktets betegnelse
Æg	Økologiske unge høner Konventionelle daggamle kyllinger	Højst 18 uger Mindre end 3 dage gamle	Samme certificeringsstatus som foderet	<i>Demeter /Under omlægning til Demeter</i>
Kød, hanekyllinger	Økologisk		30 dage	<i>Demeter</i>
Kød, hanekyllinger	Konventionelle daggamle kyllinger	3 dage max	Høner: 81 dage Hanekyllinger: 150 dage	<i>Demeter</i>
Kød fra andet fjerkræ	Konventionelle	3 dage max	Fra ankomst til slagting	<i>Demeter</i>

5.7.6 Produkter fra bier

Produktions og certificeringsbetingelser for "Honning fra Demeter biavl" og andre honningprodukter er regulerede i et særskilt regelsæt.

Se reglerne på engelsk og tysk på <http://www.demeter.net/certification/standards/beekeeping>

5.8 MEDICINSK BEHANDLING AF DYR

Dyrenes helbred skal først og fremmest sikres ved iagttagende pleje, avl og fodring, valg af den rette art og profylaktiske forholdsregler så som en pleje, der er hensigtsmæssig for den pågældende dyreart. Hvis helbredsproblemer forekommer, skal der straks iværksættes en behandling for at forbedre tilstanden. Hvis behandlingen er efter anvisning fra en dyrlæge og nøje dokumenteret, kan det anbefalede middel afvige fra disse regler for at finde den bedste løsning i forhold til dyrevelfærd, resistensforebyggelse og miljø.

Man bør foretrække midler med den korteste tilbageholdelsestid.

Midler, der indeholder insekticider og behandling med hormoner for at synkronisere brunst eller øge tilvæksten af slagtedyr er ikke tilladt.

Brug af antibiotika til store og små køer, kameler, heste, rådyr og søer. Målet er stort set at være fri for antibiotika, der kun må bruges i absolutte nødsituationer. Individuelle dyr må højst modtage 3 behandlinger pr. år. Det må ikke bruges forebyggende og kun efter ordinerings fra en dyrlæge. Antibiotika, som har en kritisk virkning på medicin til mennesker, må kun bruges som sidste udvej. I tilfælde af varige problemer i flokken, anbefales det at kontakte en professionel rådgiver for at øge sundheden gennem avlsprogrammet.

Naturlige behandlingsmetoder skal foretrækkes.

Behandling med hormoner for at synkronisere brunst eller øge tilvæksten af slagtedyr er ikke tilladt.

Syntetiske kemiske lægemidler til dyr og antibiotika skal gives af dyrlægen

Ectoparasitter – Det enkelte dyr må højst 1 gang med behandles med Ivermectin/doramectin* mod myasis (fluelarver) eller forebyggende og mod oestrus ovis (fåreflue) og skab (kun grise).

Behandling af hele flokken er kun tilladt med andre midler for ektoparasitter.

Pyrethroider* – som lokale behandlinger (det er ikke tilladt at dyppe hele dyret) mod mider, nogle typer fluer (dematobia etc). Andre løsninger må integreres i kontrolforholdsregler.

Indvortes parasitter – Anti-parasit-midler (Anthelmintics) må kun gives i forbindelse med en aktuell diagnose på indvoldsorm og et passende rent græsningsområde. Det er tilladt at behandle hele flokken, men brug af Ivermectins og doramectins* må generelt ikke bruges som middel mod indvortes parasitter, med undtagelse af leverikter og næsebremser, hvis der ikke er alternative muligheder tilgængelige. Oral behandling er at foretrække, overhældelse eller injektioner er kun tilladt som en sidste udvej og under en dyrlæges ordinerings.

Tillæg for fjerkræ, svin, kaniner og andre små dyr: I tilfælde af et sygdomsudbrud hos fjerkræ, små dyr og fedesvin kan hele flokken behandles. Fedesvin og kaniner må kun modtage én behandling om året af Ivermectin/doramectin mod fnat.

Dyr med en levealder på under et år må kun modtage én behandling.

Andre midler skal begrænses til højst 3 gange om året.

Rutine- og/eller forebyggende behandlinger med stoffer, der ikke kan kaldes naturlige lægemidler (f.eks. syntetisk, allopatisk medicin, antibiotika, anthelmintics) er ikke tilladt, med mindre det er et lovligt krav. En undtagelse til dette er brug af tilladte anthelmintics (se ovenfor) i de tilfælde, hvor parasitten er bundet til området, hvor gården befinder sig.

Antibiotika må ikke bruges som rutine eller som forebyggende middel

Antiparasitmidler må kun gives i forbindelse med en aktuell diagnose på indvoldsorm og et passende rent græsningsområde.

Ivermectin og doramectin er ikke tilladt mod indvortes parasitter og heller ikke for behandling af hele flokke

Når der bruges allopatiske midler, skal den dobbelte tilbageholdelsestid (mindst 48 timer, hvis der ikke er nævnt nogen tilbageholdelsestid) overholdes (undtagen i tilfælde af en negativ bakterie test efter brugen af antibiotikaet).

Hvis noget dyr får flere end de tilladte antal behandlinger eller behandlinger, der ikke er tilladt, kan det ikke sælges som Demeter.

* Indholdsstoffer, som er virksomme i nogle antiparasit-medicin typer

5.9 TRANSPROT OG SLAGTNING AF DYR

Slagtning af dyr kræver særlig omhu og opmærksomhed. Man må være bevidst om, at al forarbejdning af kød begynder med døden af et levende væsen med en sjæl. Ethiske og moralske betragtninger kræver at dyret hele vejen fra transport til slagtning er behandlet således at stress, frygt, tørst og smerte undgås så vidt muligt. Transportafstande skal holdes så korte som mulige og derfor bør dyr slagtes i det område, hvor de opdrættes.

Det er forbudt at drive dyrene frem med elektriske pigstave.
Transport skal være kort, helst under 200 km.

5.10 Rengøring og desinfektion

Tilladte midler findes i appendix 9.

6. UDELUKKELSE AF GENETISK MODIFICEREDE ORGANISMER OG NANOTEKNOLOGI

Anvendelse af genetisk modificerede organismer (GMO), eller produkter heraf, er ikke tilladt. Alle produkter som anvendes i godkendt Demeter-produktion skal være produceret uden anvendelse af GMO'er eller produkter heraf. For specielt foder og frø af konventionel oprindelse kræves en deklaration fra leverandøren, som bekræfter at produktet ikke indeholder genetiske modifikationer (se appendiks 2)

Da virkningen på miljøet og på menneske og dyresundhed er usikker tager Demeter International forsigtighedsprincippet i brug i forhold til menneskeskabte nanopartikler, og udelukker det derfor fra alt, der bruges i biodynamisk drift og fra alle Demeter-godkendte produkter. Partikler mindre end 100 nanometer i størrelse må så vidt det er muligt ikke indføres til gården i form af ingredienser, hjælpemidler og tilsætningsstoffer. Dette krav kan imidlertid ikke garantere total udelukkelse af menneskeskabte nanopartikler på grund af disse stoffers gennemtrængelighed, mangel på krav til at mærke produkterne og vanskelighederne ved analytisk bestemmelse.

Anvendelse af genetisk modificerede organismer, nanoteknologi og produkter heraf er forbudt
--

7. OMLÆGNING – GODKENDELSE – KONTRAKT

Omlægning er en proces, som omfatter mange udviklingsskridt, som bedriften må gennemgå på vejen mod en ny ligevægtstilstand.

7.1 OMLÆGNING OG DRIFTSLEDEREN

Væsentlig landbrugsmæssig viden og erfaring baseret på interesse for den biodynamiske metode, dens baggrund og principper, er vigtige forudsætninger for et succesrigt landbrug. Hvor det er muligt tilrådes medlemskab af lokale arbejdsgrupper i biodynamisk landbrug, udveksling af ideer, fælles hjælp og støtte.

7.2 OMLÆGNING AF BEDRIFTEN

I omlæggelsen til biodynamisk drift skal avleren være medlem af Foreningen for Biodynamisk Jordbrug og gennemgå et omlægningsbesøg af en konsulent, som er godkendt af foreningen. Der skal skitseres en individuel vejvisende skabelon, som definerer bedriftens udviklingsretning. Ud fra denne vejviser udarbejdes i samarbejde med rådgiveren en omlægningsplan, som indeholder en beskrivelse af de marker der hører til bedriften (størrelse, afgrøder), et detaljeret billede af landbrugsorganismen, en plan for sædskiftet, en gødningsplan, et billede af målsætningerne for

husdyrholdningen, samt forholdsregler til minimering af forurening fra det omgivende miljø (f.eks. fra industri eller fra veje med stor trafiktæthed) eller vindsprede sprøjtemidler fra konventionelle nabobedrifter.

Det detaljerede billede af bedriften skal indeholde en beskrivelse af jordens tilstand og den seneste anvendelse af materialer der er forbudt i Demeterreglerne, samt et nøjagtigt kort over gården.

Demeterforbundet kan forlange at der tages prøver for kemikalierester, eller at andre usædvanlige miljømæssige påvirkninger undersøges nærmere.

Bedriften skal omlægges som helhed, i et skridt, til den biodynamiske metode. Hvor det er berettiget, (se appendiks 7) kan godkendelsen af de enkelte områder følge sædskiftet, så længe gården drives økologisk. De områder som endnu ikke er godkendt skal drives fuldstændigt adskilt i denne periode.

Parallelavl er ikke tilladt. Produktion af samme afgrødesort på områder med forskellig grad af godkendelse fører til nedgradering til den laveste status af hele afgrøden. I tilfælde, hvor der er en tydelig forskel så det er muligt at adskille de to afgrøder kan Demeterforbundet give tilladelse til at der sås forskellige varianter af den samme afgrøde af salgsafgrøder, korn og leguminosefrø til foder. Undtagelser for flerårige afgrøder kræver godkendelse (se appendiks 7).

Der skal foreligge præcis dokumentation i alle de nævnte tilfælde. Hele bedriften skal være fuld Demetergodkendt senest 5 år efter første omlægningsgodkendelse. Omlægning over en længere periode kræver tilladelse fra Demeterforbundet (se appendiks 7, 23)

Samme driftsleder må ikke drive en Demeter-gård og en konventionel gård.

Landbrugsorganismen og omlægningsplanen beskrives
Bedriften skal omlægges fuldstændigt
Ingen sideløbende produktionsformer
Omlægning indenfor 5 år
Retskaffenhed af driftslederen

7.3 DEMETER-GODKENDELSE OG ANVENDELSE AF VAREMÆRKET

"Demeter-godkendelse" tildeles en bedrift årligt på baggrund af et årligt kontrolbesøg, hvis gården drives efter Demeterreglerne og statens økologi-regler (også på basis af et årligt kontrolbesøg), og hvis dette er blevet bekræftet af Demeterforbundet og statskontrollen. Bedriften har da ret til at mærke sine produkter med Demeter-varemærket ("Under omlægning til Demeter" eller "Demeter") alt efter graden af godkendelse. Driftslederen ansøger hvert år om ny kontrakt, som underskrives af både driftsleder og Demeterforbundet. Kontrollen udføres af en kontrollør, som er ansat eller anerkendt af Demeterforbundet. En del af godkendelsen består i at arkivere en rapport om gården. Demeterforbundets bestyrelse tildeler godkendelse. Der skal føres dagbog over dyrehold, hvor det registreres hvilke dyr der er flyttet til og fra gården, hvilket foder der er indkøbt, og hvilke medicinske remedier der er anvendt.

Kontrakten eller andet dokument, som underskrives, skal pga. BSE (kogalskab) gøre rede for kvægets oprindelse. Ligeledes skal der gøres rede for, at der med hensyn til indkøbte dyr og foder ikke er nogen risiko for BSE i flokken.

De formularer, som skal udfyldes, vil blive tilsendt automatisk. Enhver tilsigtet ændring af driften, eller andre forholdsregler, som kan have afgørende betydning for gården som helhed, skal diskuteres med repræsentanter fra Demeterforbundet. Der skal gøres optegnelser over de landbrugsprodukter som er solgt (type, mængde, køber, eller hvis solgt direkte til konsument – den daglige salgsmængde).

Hvis de for kontrakten tilgrundliggende regler ikke kan overholdes skal Demeterforbundet straks underrettes.

7.3.1 Godkendelse under omlægningen

Forudsætningen for at få et omlægningscertifikat, er at hele bedriften drives efter Demeter-reglerne, som defineret i afsnittet "Omlægning". Anvendelsen af varemærket følger herefter følgende tidshorisont:

- I det første omlægningsår fra konventionel drift er det ikke tilladt at markedsføre produkterne som værende økologiske, f.eks. er betegnelser som "fra økologisk produktion" eller "fra biodynamisk produktion" eller lignende ikke tilladte.

- Produkter som er høstede mellem 12 og 36 måneder efter omlægningsperiodens starttidspunkt, kan, hvis der er opnået godkendelse, markedsføres som "Under omlægning til Demeter". Afgrøder, som er høstet 36 måneder efter, eller udsået 24 måneder efter omlægningsperiodens start, kan markedsføres som "Demeter", når der er opnået godkendelse. Disse tidsperioder kan forlænges i særlige tilfælde: Hvis en bedrift er blevet drevet intensivt konventionelt, kan et såkaldt "nulår" gå forud for de ovennævnte tidspunkter. Disse tidsperioder kan forkortes i særlige tilfælde:
 - Hvis det kan påvises at en bedrift er blevet drevet ekstensivt, kan produkterne allerede efter det første omlægningsår mærkes "Under omlægning til Demeter". Efter det andet omlægningsår er det muligt at få en fuldstændig Demeter-godkendelse.
 - Hvis en bedrift, eller dele af den, er godkendt økologisk i mindst 1 år, kan produkter fra det første biodynamiske omlægningsår mærkes "under omlægning til Demeter". Efter det andet omlægningsår er fuld Demeter-godkendelse mulig.
 - Hvis en bedrift, eller en del af bedriften, har været godkendt økologisk i mindst 3 år kan der opnås fuld Demeter-godkendelse for den første høst, såfremt alle forskrifter i Demeter-reglerne har været overholdt.
- Delvis omlægning og nye områder følger ovennævnte regler, desuden kræves ekstra dokumentation.
- For animalske produkter svarer godkendelsen til foderets godkendelse, se tabeller under 5.7.

7.3.2 Salg af Demeter-produkter

Salg til en forarbejdningsvirksomhed eller grossist kræver at virksomheden eller grossisten har en gyldig kontrakt med Demeterforbundet. Hvis dette ikke er tilfældet kan produktet ikke mærkes med Demeter- eller biodynamiske mærker eller logoer eller kaldes et Demeter eller biodynamisk produkt. En Demeter-avler kan sælge til butikker uden restriktioner.

7.3.3 Principper for social ansvarlighed

Social ansvarlighed, som inkluderer respekt for og overholdelse af menneskerettighederne er en basis principperne i Demeter-reglerne. Kravene i the International Labour Organisation (ILO), som er bevaret i mange landes lovstruktur, er gældende for alle mennesker og beskytter alle menneskelige relationer også i Demeter-virksomheder. Folk som arbejder på har de samme vilkår uafhængig af deres etniske baggrund, tro og køn.

Ledelsen er ansvarlig for at sundhed og sikkerhed er garanteret for alle personer på virksomheden og at ingen er i fare i deres arbejde. Alle medarbejdere har mulighed for benytte sig af deres rettigheder. De har ret til at forene sig, at deltage i fælles forhandlinger og være repræsenteret i ledelse uden diskrimination. Demeter virksomheder sigter mod at udslette social ulighed, herunder mangel på sociale rettigheder, tvungen eller uhensigtsmæssigt børnearbejde, arbejdsforhold og/eller løn under standard, dårlig erhvervsikkerhed og –sundhed mm. Som en del af den årlige kontrol- og godkendelsesproces skal alle avlere og virksomheder ved selvdeklaration confirmere at disse retningslinier er imødekommet.

APPENDIKS 1 – Udregning af dyreenheder, gødningsmængder, kvælstofmængder, udnyttelsesgrad etc.

Der henvises til de danske stats-økologiregler.

APPENDIKS 2 - Tilladte foderindkøb (kun godkendt økologisk foder må indkøbes)

Foder produceret på gården danner basis for dyrenes ernæring; fuldstændig selvforsyning er målsætningen. Hvis foder alligevel må indføres, må man være særlig omhyggelig med at valget er passende i forhold til kvaliteten af Demeter-produkter. Indkøbt foder skal prioriteres i følgende rækkefølge: 1) foder fra godkendte Demeter-bedrifter, 2) fra stats-godkendte økologiske bedrifter, 3) fra ekstensivt drevne områder, incl. naturområder, hvor der ikke er anvendt kunstgødning eller kemiske beskyttelsesmidler. Indført foder skal dokumenteres og deklareres årligt, som et bevis på at Demeter-reglerne følges.

Op til 50% i gennemsnit af foderet regnet i tørstof må stamme fra arealer, som endnu ikke er fuldt godkendt, men dyrkes biodynamisk, og op til 20% (tørstof) må stamme fra økologiske områder. Importeret omlægningsfoder og økologisk foder må tilsammen ikke overstige 50% af den daglige ration regnet i tørstof. Foder af konventionel oprindelse er ikke tilladt.

Demeterforbundet kan give tilladelse til indkøb af maximum 50% økologisk foder til svin og fjerkræ, hvis Demeter-foder ikke er tilgængeligt (dette skal dokumenteres).

Indkøb af foder skal rapporteres en gang årligt.

a) Drøvtyggerfoder

- Basisgrovfoder som hø, halm, ensilage, majs og roer.
- korn, klid, kornaffald
- bælgfrugter
- hø lavet af blade
- krydderurter
- melasse
- græs- og markafgrøder ikke nævnt andetsteds
- foderblandinger af de ovenfor nævnte ingredienser
- frugt- og grønsagsaffald
- biprodukter ved forædling (excl. animalske produkter)

b) Svin

Foruden det i a) nævnte må desuden bruges:

- Skummetmælkspulver uden tilsætninger, og mælkeprodukter
- Planteolier af naturlig oprindelse (under forudsætning af at der ikke er formodning om restkoncentrationer).
- Rent planteaffald

c) Fjerkræ

Foruden det i a) og b) nævnte må desuden bruges:

- formalede tørrede urter
- formalet paprika

d) Følgende konventionelt produceret foder kan indkøbes for at afbøde struktur- og energimangler*. Kræver dispensation fra Demeterforbundet og må ikke indeholde GMO'er.

- staldfoder såsom hø, græsensilage så vidt muligt fra gårde med lav produktionsintensitet
- korn og biprodukter fra kornforarbejdning og mølleriaffald
- bælgplantefrø (ingen ekstraktionskager)
- oliefrø, oliefrø (presset), skrå
- foderroer

* Mangler som opstår pga. uforudsete hændelser såsom naturkatastrofer, brandskader m.m.

APPENDIKS 3 – Tilladte fordertilskud og tilsætningsstoffer

- Salt
- Forkalket havtang, foderkalk, kalk fra muslingeskaller
- Mineralblandinger og vitaminer (ikke særskilte aminosyrer)
- Stenmel, torskelevertran (kun til kødædende dyr)
- Planteolier, klid, bryggerigær, melasse som bærer af mineralkoncentrater eller en hjælp til at reducere støvmængde eller som hjælp i presningen (max. 2% af produktionsandelen)
- Til biavl: sukker (se reglerne for biavl)

Følgende er tilladt som hjælpestoffer i ensilageproduktionen:

- Fodersukker
- Kornmel fra korn, der er produceret efter Demeterreglerne
- Mælkesyrefremmende stoffer
- Valle
- Melasse

For at sikre kvalitetsfoder i år med dårlige vejrforhold

- Organiske syrer (GMO-fri)

APPENDIKS 4 – Tilladte og begrænsede gødnings- og jordforbedringsmidler

I princippet skal bedriftens målsætning være at blive selvforsynende med husdyrgødning og anden gødning. Indføring af de indkøbte gødningsmidler på listerne i 1. til 4. nedenfor bør kun ske efter behov.

Anvendelse af indkøbte materialer kræver særlig omhyggelighed med hensyn til effekten på Demeter-produkternes kvalitet. De biodynamiske præparater skal om muligt anvendes. Indkøbte materialer skal deklareres i den årlige godkendelsesprocedure. I nogle tilfælde kræves en test for forureninger. Nye gødningsmidler kan kun afprøves med tilladelse fra Demeterforbundet og Landbrugsstyrelsen.

1. Indkøbt gødning og jordforbedringsmidler fra Demeter-bedrifter og godkendte økologiske bedrifter

- Kompost
- Staldgødning, semiflydende gødning fra dyr (også efter biogasudvinding)
- Flydende gødning fra planter
- Organisk affald (afgrøderester efter høst osv.)
- Halm

2. Indkøbt gødning og jordforbedringsmidler af ikke-godkendt oprindelse

- Husdyrgødning så vidt muligt præpareret på oprindelsesstedet (ingen flydende eller semiflydende gødning af konventionel oprindelse)
- Halm og andre plantematerialer
- Biprodukter fra forarbejdningen (gødning lavet af horn, benmel eller kødbenmel, **tørret blod**, hår og fjer og lignende produkter hvis muligt fra økologiske eller biodynamiske godkendte besætninger*) som tilsætning til staldgødning, **komposteret med tilsætning af biodynamiske præparater.**
- Fisk, komposteret og omsat tilsat præparaterne. Der kan kræves undersøgelse for tungmetaller. Fabriksfiskemel eller fiskeaffald fra fiskeopdræt er ikke tilladt
- Havtangsprodukter
- Savsmuld, bark, og træaffald (må ikke være forurenede med fungicider og insekticider) og træaske fra ubehandlet træ
- Tørv uden syntetiske tilsætningsstoffer kan anvendes til frøplanteproduktion hvis intet andet alternativ er tilgængeligt; (Havtangsprodukter og tørv skal anvendes sparsomt pga. af ressourcebegrænsningen)
- Fermenteret melasse *

3. Indkøbt gødning og jordforbedringsmidler af naturlig mineralsk oprindelse

- Stenmel (sammensætningen skal være kendt)
- Pulveriserede lerminerale (f.eks bentonit)

- Kalciumklorid (CaCl_2 ; mod priksyge i æbler)
- Kalkgødning, i princippet skal typer der opløses langsomt anvendes (dolomit, kalciumkarbonat, muslingeskaller, kalk fra jern-og stål industrien*, kalcificeret havtang – kun fra døde havaflejringer eller fossile former på land.
- Hurtig opløseligt kalk: Brændt kalk må kun anvendes til desinfektion

3.1 Kun hvis resultater af en jordprøve, vævs-/bladanalyse eller andre mangelsymptomer viser et behov og der foreligger en aftale med Demeterforbundet og Landbrugsstyrelsen kan følgende materialer anvendes:

- Naturligt råfosfat, med lavt indhold af tungmetaller
- Thomas slagter
- Rå kaliumsalte, Kaliummagnesiumsulfat ($\text{K}_2\text{Mg}(\text{SO}_4)_2$) og kaliumsulfat (klorindhold max. 3%)
Kun fra naturligt forekommende mineraler (kun fysisk separation er tilladt)
- Magnesiumsulfat (MgSO_4)
- Sporelementer
- svovl

4. Forskellige

- Vandopløselige havtangekstrakter
- Planteekstrakter-og præparater
- Mikrobielt eller plantebaserede kompostaktiveringsmidler
- Jordpodninger (f.eks. algeekstrakt, fermenteret korn, N-fikserende bakterier, Mycorrhiza, Rhizobia bakterier)
- - Frø styrkning (f.eks. stenmel, naturligt forekommende polymerer)
- - Gødnings additiver (f.eks. calcium carbonate, zeolite)

5. Substrater, jord, potter og teknisk hjælpemateriale

- Nedbrydelige potter
- Nedbrydeligt bindemateriale
- Substrat til pressede potter (efter disse regler)
- Kultivering substrat (efter disse regler)
- Substrattilsætninger (vermiculite, lavasten, perlite)

* skal opfylde kravene i Appendiks I af EC reg. 834/2007 og 889/2008 og for benmel og kødbenmel kravene fra EC Regulation 1069/2009 for kategori 3.

APPENDIKS 5 – Tilladte materialer og metoder til plantepleje- og beskyttelse

De materialer som er anført på nedenstående lister, specielt under 3. og 4. må kun anvendes når behovet kan påvises, og kun hvis de biodynamiske forholdsregler (f.eks. rytmisk anvendelse af kiselpræparatet til insektkontrol eller foraskningsmetoder) ikke kan bringe problemet under kontrol. Enhver anvendelse efter alvorlige katastrofer kræver godkendelse af Demeterforbundet. Man bør være opmærksom på, at anvendelse af visse materialer (f.eks. svovl, pyrethrum) muligvis kan true insektpopulationen af naturlige predatorer. Nye materialer og metoder kan kun afprøves med tilladelse fra Landbrugs-styrelsen og Demeter International. Hvis kommercielle midler indkøbes, må man være omhyggelig med at sikre, at de er fri for bestanddele der er forbudte i Demeterreglerne, og at de ikke er producerede med transgene metoder.

1. Biologiske stoffer og teknologier

- Fremme og anvende naturlige bekæmpningsmetoder mod skadedyr på planter (naturlige predatorer af mider, parasitterende hvepse osv.)
- Steriliserede hanlige insekter
- Insektfælder (farveplader, limplader, tiltrækningsstoffer)
- Feromoner (kønstiltrækningsstoffer; tiltrækningsstoffer i fælder og automater)
- Mekaniske metoder (mekaniske fælder, sneglehegn og lignende metoder)
- Insektmidler (ikke-syntetiske stoffer til at afskrække og forjage skadedyrene med, f.eks. thujaolie) – kun på plantedele, der ikke skal bruges som foder eller konsum.
- Maling (f.eks. insekt kalk).

2. Hjælpebidler, materialer som fremmer plantens sundhed.
- Midler som fremmer plantens modstandsdygtighed og hæmmer skadedyr og sygdomme:
 - plantemidler (f.eks. brændnældegødning), padderokkete (biol. præp. 508), propolis, mælk og mælkeprodukter, homøopatiske præparater.
 - Kvarts sand, aluminium silicat
 - Chitosan
 - Tilsætningsstoffer: klæbemidler, wetting aids, emulsifiers, olie
 -

3. Midler mod svampeangreb

- Vandopløseligt svovl i frugtplantager og på vingårde
- Kaliumbikarbonat*

4. Midler mod skadedyr

- Mikroorganismer, virus, svampe og bakterie præparater (f.eks. Bacillus thuringiensis, Granulose virus), Spinosad efter tilladelse fra Demeterforbundet.
- Pyrethrum-ekstrakter, og pulver, men ikke til champignonproduktion (ingen syntetiske pyrethroider og ingen kunstige synergister).
- Olieemulsioner (uden syntetiske kemiske insekticider) baseret på planteolier, på alle afgrøder
- Olieemulsioner (uden syntetiske insekticider) baseret på mineralolie når det gælder flerårige afgrøder – kun før blomstring og kun hvis effektive planteolier ikke er tilgængelige.
- Kaliumsæbe (blød sæbe), fedtsyrer
- Gelatine, hydrolyserede proteiner
- Jern (III) ortofosfat (molluscid)*
- Azadirachtin (Neem - insektid)*
- Antikoagulerende rottegift til brug i stalde og andre dyreboliger (kun i fælder så det ikke er farligt for andre dyr)
- Stenmel, kaffe*
- Midler til brug i stalde og på dyr: Diatomaceous jord, klistrede flue-tapes, æteriske olier

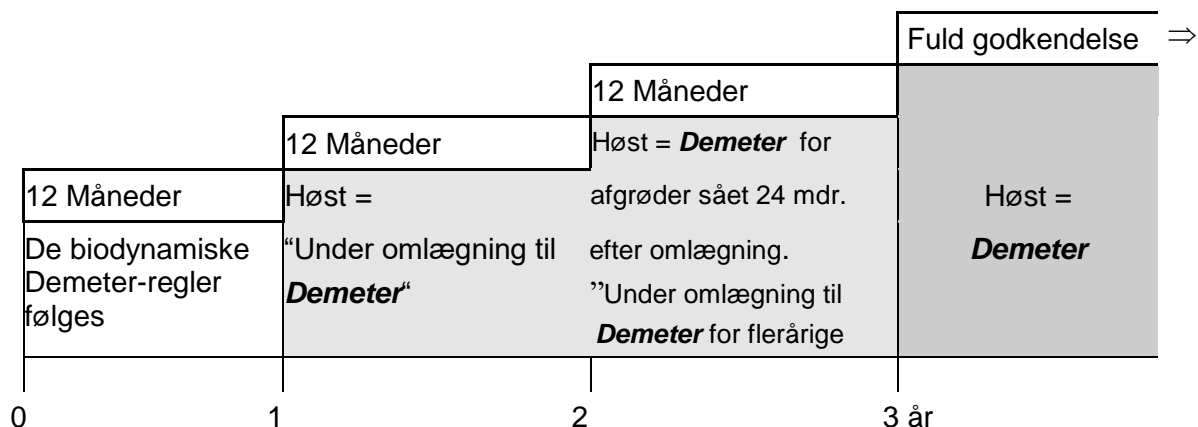
5. Tilladte hjælpebidler i flerårige afgrøder

- Diatoméjord*
- Calciumhydroxyd
- Svovl (fungicid, insektid, acaricid)*

*) såfremt de opfylder kravene i Annex II, EC regulation 834/2007, 889/2008 og økologireglerne.

APPENDIKS 6 - Eksempel på udviklingen i omlægningsperioden

Det sædvanlige tidsforløb for marker eller afgrøder under omlægning er anskueliggjort i nedenstående figur. Hvis jorden tidligere har været dyrket intensivt med konventionelle metoder kan omlægningsperioden være længere. I gunstige tilfælde kan omlægningsperioden forkortes (se afsnit 7.3.1)

Tiden 0: Uret starter, dvs. sidste udkald for anvendelse af materialer som er forbudt i Demeterreglerne. Fra dette tidspunkt drives bedriften efter Demeterreglerne med tilførsel af alle biodynamiske præparater. I det første år, talt fra urets starttidspunkt, har ingen produkter en godkendelse (1. års biodynamisk) .

Tiden 1: 12 måneder efter at uret er startet; de høstede produkter kan fra dette tidspunkt bære godkendelsen "Under omlægning til Demeter".

Tiden 2: 24 måneder efter at uret er startet; produkter sået 24 måneder efter omlægningsstart kan godkendes som "**demeter**". Flerårige afgrøder høstet fra dette tidspunkt kan bære certifikatet "Under omlægning til Demeter".

Tiden 3: 36 måneder og længere, efter at uret er startet; høstede flerårige produkter kan bære "**demeter**" certifikatet.

Eksempel 1. Korn:

Tommelfingerregel: Den tredje høst bærer Demeter certifikat.

Eksempel 2. Mælk:

Hvis mælk eller mælkeprodukter (f.eks. fra gårdens egen forarbejdning) skal markedsføres med mærket "Under omlægning til Demeter", så skal mindst 80% af dyrenes foder være godkendt som "Under omlægning til Demeter". Højest 20% af foderrationen må komme fra det første omlægningsår.

APPENDIKS 7 – Godkendelse af dispensationer

1. Indkøb af ubehandlede frø eller udplantningsmateriale af konventionel oprindelse.
 - 1A. Indkøb af gødning fra dyr fodret med GMO-foder
 - 1.B. varmebehandling af jord i drivhuse.
2. Jord uden vegetation.
3. Nye afgrøder og produktionsmetoder (fx nye gødningsmidler, plantebeskyttelses- og planteplejemedler)
4. Beskyttelse af områder med høj bevaringsværdi og rydning af uberørte skove.
 - 4A. Ingen præparatanvendelse på stejle og ufremkommelige steder.
5. Ingen dyr på bedriften (dyr der æder grovfoder).
6. Opbinding af dyr.
7. Renovering af bygninger af længere varighed end 5 år (staldkonstruktioner, staldrenoveringer, spaltegulve).
8. Dyrenes adgang til græsarealer.
9. Mangel på friluftarealer for kvæg.
10. Mangel på friluftarealer for svin.
11. Afhorning og afhornet kvæg, kun under særlige omstændigheder og med en plan for ophør (dispensation ikke mulig for nye avlere).
12. Mangel på tilgang til udendørsarealer for fjerkræ og vand for andefugle. Gamle bygninger.
13. Begrænsning af indkøbt økologisk foder.
14. Indkøb af foder.
15. Besøgsdyr.
16. Fælles græsarealer.
 - 16A. konventionelt foder til kalkunkyllinger
17. Indkøbt kvæg – generelt.
18. Indkøb af kalve til opfedning.
19. Indkøb af smågrise af konventionel oprindelse.
20. Indkøb af hanekyllinger af konventionel oprindelse.
21. Udviklingen af omlægning af gårdens arealer.
22. Parallel produktion – kun for flerårige afgrøder.
23. Forlængelse af omlægningstid (mere end 5 år).
24. Indkøb af grovfoder.

Alle ovenfor nævnte dispensationer kræver godkendelse af Demeterforbundet, undtagen nr. 3, som skal godkendes af Demeter International.

APPENDIKS 8 - Mindste slagtealder for forskellige typer og arter af fjerkræ.

Fjerkrætype/-art	Slagtealder (dage)
Kyllinger	81
Pekingænder	49 ¹
Moskusænder og Berberænder (hundyr)	70
Moskusænder og Berberænder (handyr)	84
Gråænder	92
Mulardænder	92
Kalkuner og gæs	140

¹ Bemærk at omlægningstiden er 10 uger ved indkøb af ikke-økologiske pekingænder < 3 dage gammel

APPENDIKS 9

Produkter, der må bruges til rengøring og desinficering af bygninger og anlæg til husdyr (f.eks. udstyr og redskaber):

kalium- natriumsæbe

vand og damp

læsket kalk

kalk

ulæsket kalk

natriumhypoklorid (f.eks. blegevand)

kaustisk soda (natriumhydroxid)

kaliumhydroxid

hydrogenperoxid/brintoverilte

naturlige planteekstrakter

citronsyre, pereddikesyre, myresyre, mælkesyre, oxalsyre og eddikesyre

alkohol

salpetersyre (mælke- og mejeriudstyr)

fosforsyre (mælke- og mejeriudstyr)

produkter til rengøring og desinficering af yver og malkeudstyr

natriumkarbonat

EFTERSKRIFT

De internationale **Demeter**-produktionsregler, som er grundlaget for de danske regler, er udviklet af medlemmer af arbejdsgruppen for internationale Demeter-regler. Rådgivere, såvel som lokale arbejdsgrupper for biodynamisk jordbrug og enhver praktisk arbejdende landmand har haft mulighed for at bidrage til denne udviklingsproces, gennem deltagelse i møder i de respektive organisationer. Reglerne godkendes af den internationale biodynamiske forening, IBDA.

Reglerne bliver forudsætningen for Demeter-godkendelse ifølge aftale mellem Demeter International og de respektive organisationer i de forskellige lande.

Den nuværende version af reglerne opstod i samarbejde mellem de som er involverede i det praktiske arbejde, rådgivning og videnskab. De er et spejlbillede på et vidensstadium ved et bestemt tidspunkt. Derfor er udviklingen af reglerne en vedvarende proces.

Forslag til tilføjelser eller ændringer skal sendes til koordinatoren for arbejdsgruppen for internationale Demeterregler ved Demeter International:

The Standards Committee, Demeter International. Attention: Ian Henderson

ian.henderson@demeter.net

Disse regler gælder for alle produktionsbedrifter – landbrug, handelsgartnerier, og frugtplantager – som har, eller ønsker, en Demeter-autorisation, indtil de efterfølges ved indførelse af en forbedret version.